

BEST PRACTICES

The Elimination of
Gender Stereotypes and Sexist Language
in Education Materials in Primary
and Secondary Levels

Best Practices: The Elimination of Gender Stereotypes and Sexist Language in Education Materials in Primary and Secondary Levels. / Center for Philanthropy and Civil Society, National Institute of Development Administration and Department of Women's Affairs and Family Development, Ministry of Social Development and Human Security. -- 1st edition. -- Bangkok: Center for Philanthropy and Civil Society, National Institute of Development Administration, 2019.

145 pages

ISBN 978-616-482-025-8

1. Sex role 2. Stereotypes (Social psychology) 3. Feminism 4. Gender identity

(1) National Institute of Development Administration (NIDA). Center for Philanthropy and Civil Society. (2) Ministry of Social Development and Human Security. Department of Women's Affairs and Family Development.

HQ 1075 B464 2019

NIDACIP

305.3 -- dc

2019

Foreword

This project was initiated by the Department of Women's Affairs and Family Development of the Ministry of Social Development and Human Security through its participation in the ASEAN Committee on Women (ACW). It was Thailand's promise to the Committee that the issue of gender stereotypes and the use of sexist language in elementary and secondary schools will be an issue for ASEAN wide collaborative examination and investigation. A meeting of ASEAN experts on gender and education was perceived as a useful initial step towards this effort.

In this context, the Department of Women's Affairs and Family Development had sought funding to sponsor this project. I was ready and willing to be delegated with the leadership of this project for two reasons. First of all, gender rights and gender equality are subjects close to my heart. Also the Department and myself as well as my colleagues have worked on these issues over the years. Secondly, more than a decade ago, when Thailand was the host of the APEC meetings, the Department of Women's Affairs and Family Development had appointed me as Chairperson of two APEC meetings relating to women: the Gender Focal Point Network meeting and the Women Leaders' Network (WLN) meeting. Not only the meetings were wonderful learning experiences for my colleagues and myself, but they were excellent opportunities to share, exchange, persuade and convince all delegates from other APEC economies to arrive at mutually agreeable conclusions. So when this opportunity comes around for working together with ASEAN colleagues, we eagerly embraced it.

Gender equality is still a dream yet to be fully realized in the ASEAN region, although not all ASEAN countries have the same degree of problem in this regard. The project aims to dwell on how textbooks in schools when not gender sensitive, could embed and imbued students' perceptions and values of undesirable gender roles and biases, albeit tacitly, implicitly, unconsciously and

even unintentionally. It is in this light that special care and attention need to be given to how textbooks that students are exposed to on a daily basis be gender neutral and not to be a conduit for perpetuating and reinforcing unwarranted gender stereotypes, images, biases and values that we aim to get rid of. Too the entire eco-system of the school is also crucial. How boys and girls are treated by all concerned persons in school and the entire school experience need to carefully understood and analyzed.

This year is the beginning of the project. Our team here in Thailand is most appreciative of the cooperation and support from the participants in other ASEAN countries. We feel greatly blessed to be working with all of them. We also appreciate the assistance of Ms. Natalia Sagita Desiana and Mr. Rasyid Ismail Thayeb Mohammad's from the ASEAN Secretariat in coordinating with other ASEAN members.

As Chairperson of this project, I would like to thank all members of the Thai team, both academic and non-academic for their commitment, dedication and support to making the first phase of this project a success. In particular, I would like to express my heartfelt appreciation to Dr. Ketkanda Jaturongkachoke for her contributions, especially for her insightful analysis and concise writing of the final text.

Since the project also includes the making of six media short subjects, three in claymation and three in drama, I would like to take this occasion to thank all of our team members and especially our media consultants who have participated in the media activities, from the nascent stage on how best to communicate our message on to the critique of every aspect in the process of the making of the six short subjects.

Last, but not least, without the necessary funding through the budgetary allocation from the Department of Women's Affairs and Family Development, Ministry of Social Development and Human Security, the project could not have been implemented. Hence, our sincere thanks to the Department of Women's Affairs and Family Development for its full support and for allowing the project to run its full course smoothly.

Juree Vichit-Vadakan

Chairperson

Center for Philanthropy and Civil Society
National Institute of Development Administration

Table of Contents

Foreword	1
Prelude	9
An Overview of the Issue	12
Socialization : Language, Gender and Education	14
Women in Southeast Asia	16
Gender Stereotypes and Their Impacts	20
Gender Stereotypes in Textbooks	22
Synthesizing the Presentations	27
Best Practices	29
Efforts toward Equality	
Identifying the Causes : Brunei Darussalam	30
Soliciting Assistance from Others : Cambodia	32

Bringing Supports from Outside : Laos	34
Starting with a Project : Myanmar	38
Creating Partnership : Vietnam	40
Best Examples / Practices	
Making Requirements on School Practices : Indonesia	42
Embedding Ideology in All Subjects : Malaysia	44
Providing the Opportunities Once Unrealized : Malaysia’s Initiatives	46
Making the Textbook Gender-Neutral : Malaysia’s Textbook Selection Committee	47
Making It Mandatory : The Philippines’ Magna Carta of Women	48
Planning It Comprehensively : The Philippines	52
Ensuring Women’s Rights : Singapore	54
Equality into Practice : Thailand’s Mechai Pattana School	56
Concluding Remarks	60
References	62

The Elimination of
Gender Stereotypes and Sexist Language
in Education Materials in Primary
and Secondary Levels

Prelude

As alluded to in the Foreword section, this is the result of a collaborative effort initiated by the Department of Women's Affairs and Family Development, Ministry of Social Development and Human Security, Thailand. The Center for Philanthropy and Civil Society, National Institute of Development Administration in Bangkok, Thailand was delegated as the responsible implementation partner for the entire project, which comprises various components.

An important component of the project entailed a regional meeting which was held at the Ibis Style Bangkok Khaosan Viengtai in Bangkok from 3-4 October 2019.

The participants to the two full-day meetings were requested to come with a prepared country report on the subject matter. A guideline with questions were sent to the participants for inclusion in the report.

In addition, a request was made that, if possible, participants would bring examples of textbooks along with them. In summary, the two day meetings and preparations before then would serve as a partial basis for the writing of this volume. The best practices/examples found here would be an admixture of discussions and exchanges from the meetings as well as analysis from various sources and standard literature review.

Undoubtedly, this volume does not answer all the problems raised and related to our topic. We believe, however, that it is an important and significant step toward solving the problem. More effort needs to be made and we hope that there will be future collaborative effort akin to this one. At the very least, we have been able to arrive at an agreed conclusion among all participants which is notable and commendable.

Agreed Conclusions

After extensive scrutiny and discussion, the meeting came to an agreement on the following points:

- 1) There are gender stereotypes and sexist language in curriculums, textbooks, and other educational materials, across the region in varying degrees.
- 2) There needs to be a collaboration from different responsible ASEAN Bodies (SOMED, ACW, and ACWC).
- 3) ACW and ACWC should take the lead in creating awareness, promoting gender equality in education and seeking the collaboration of SOMED to act as a catalyst of change.
- 4) The recommendations from this meeting will be taken forward in the next ACW Meeting and ACWC-ACW Consultation Meeting to work towards the elimination of gender stereotypes and sexist language in curriculums, textbooks, and other educational materials.
- 5) The Ministry responsible for education of each ASEAN Member State (AMS) will be the key player to ensure the elimination of gender stereotypes and sexist language in curriculums, textbooks, and other educational materials.
- 6) The three initial Claymation films produced by Thailand on gender stereotypes shown to the meeting are suitable for different purposes and for different target groups. More should be produced.
- 7) AMS should share knowledge and mutually support each other so that our region can champion the elimination of gender stereotypes and sexist language in curriculums, textbooks, and other educational materials.

An Overview of the Issue

Reality as we see it – who we are and what things around us are – is socially situated and shaped. As Butler (1991) argues, gender is not an essential category. Rather, it is a social construct which has been reiterated throughout our history and which, in turn, leads to separate socially acceptable behavior sets of “male” and “female.” Many questions arise as to how genders are formed, what gender roles in different cultures are, when the concept of gender distinction develops in individuals, whether all people of all socially assigned genders are treated equally, and so forth. In this text, several gender-oriented behaviors are examined to see what gender inequalities exist and how they inhibit advancement of people.

Among the most important social behaviors investigated is language, which is the major means of gender socialization. From early age, all humans are socialized into believing in certain values, behaving in accordance with certain culturally acceptable norms, and making certain judgments on what we

encounter. The most potent tool of socialization is language, which our caretakers use to pass on their values to us. The language taught to us is packed with social-cultural values which eventually become firmly entrenched in our mind. Moving on in our lives, we are further socialized in our educational (formal or informal) settings. Language again plays a crucial role. Fundamentally, schooling is heavily language loaded as is a major means by which teaching, learning, and disciplining are done. Additionally, school children acquire values outside their classrooms such as in their playgrounds, cafeterias, and corridors. Both inside and outside their classes, gender separation is “done.” Boys and girls gradually become aware of their gender. They learn who they are, how they are expected to behave, what they need to conform to, and what kind of language they can and cannot produce. The language used with them whether from textbooks or teachers inevitably affects boys’ and girls’ development, their experiences of education,

and what they get out of it.

Insofar as research studies on language and gender are concerned, inequalities in girls' and boys' language behavior have been observed. As noted by Swann (2003), girls and boys were observed to have different speaking styles. They made different reading choices and wrote different ways about different topics. According to Swann, books and other resources used in schools contained many more male than female characters and examples. Males featured in stories were more active and had less restricted roles than female characters. Informational books often neglected women's and girls' experiences and contributions to society. Those resources contain many gender stereotypes which, if allowed to linger, will widen the gender inequality gap and will, in turn, inhibit girls' potential and advancement in life.

This project examines and analyzes gender stereotypes and linguistic sexism found in textbooks used in primary and secondary schools of ASEAN countries. It aims at getting the

member countries to share their experiences, lessons learned, and challenges faced regarding school curricula with a view to eliminating gender stereotyping, sexist language, and other elements in textbooks which are gender biased. As experiences are shared, the project hopes to solidify practical ideas which will bring about more gender sensitive curricula. All elements in textbooks will be examined including subject matter, language use, content, pictures, and illustrations. In the sections that follow, one will find chapters of literature review, methodology, data analysis, and most importantly, recommendations based on best practices to eliminate gender stereotypes.

The section that follows includes detailed information on theories of language socialization under which the reviews on gender and education are subsumed. Also presented is a description of the status of women in Southeast Asia. Reviews of existing studies on gender linguistic stereotypes will be subsequently given.

Socialization : Language, Gender and Education

Socialization is the process through which people learn their culture. This process, according to Lindsey (1994), is a lifelong process which enables humans to become functioning members of society. An equally significant element inseparable from socialization is culture which provides content for the socialization process. That is, culture molds what we think, how we look at things and how we feel about our environment. In this way, we are socialized to conform to what our culture expect us to think, feel, and do. As far as gender is concerned, we are socialized into understanding that males and females are expected to be different in many ways. In every culture, gender roles are differentiated according to, say, workplaces, leisure activities, dress codes, possessions, language use, and demeanor.

As gender is indeed a social rather than a biological issue, education, whether early or not early and formal or informal, becomes a potent means by which this social issue is taught to children. Being taught what is and what is not socially

acceptable is, in a sense, being socialized into thinking and acting according to social norms. The best tool of teaching is, as mentioned, language. The notion of language being one of the most potent tools for socialization has been advocated by linguistic anthropology which reiterates that “a language is more than a formal code, more than a medium of communication, and more than a repository of meanings. “Language is a powerful semiotic tool for evoking social and moral sentiments, collective and personal identities tied to place and situation, and bodies of knowledge and belief” (Schieffelin and Ochs, 1986). Accordingly, when children acquire the languages of their speech communities, the languages come packaged with these evocations (Riley, 2012). Research studies are abundant that show the significance of language socialization and indicate that language is used to teach social norms, while social norms, in turn, shape how language is acquired and used. This means that both enhance one another. As Ochs and Schieffelin (2011)

note, “The social, emotional, and intellectual trajectories of children and other novices are complexly structured by webs of social and economic institutions, public and domestic systems of control, practices, identities, settings, beliefs, meanings, and other forces.”

As to what social norms are inherent in language, it has been firmly established that language and culture (which includes norms and ideologies) are inseparable. Stating that acquisition of social competence is directly tied to acquiring competence of language use and that socialization is done through language, Sapir (1949) notes that the real world is to a large extent unconsciously built on the language habit of the group and that we see, hear, and experience very largely as we do because the language habits of our community predispose certain choices of interpretation. This only confirms the integral role of language used in both everyday life and in educational settings as language is the major means of formal and informal learning.

Inasmuch as social norms and identities (gender, racial, ethnic, etc.) are learned at home, schools are sites for the construction of many identity types. Construction of masculinity and femininity in particular primarily takes place at school and other social settings outside the home. Much evolves from concepts of masculinity and femininity. Particular subjects, for instance, became constructed as masculine (e.g., mathematics, physics) which in many cases forces female students to feel uneasy in selecting these subjects. Likewise, when male students select subjects which are considered feminine, they are likely to be looked at as weak or unmanly (Smyth, 2007). In practice, it appears that once the construction of masculinity and femininity is established, other practices in schools evolve around it and often the practices are gender biased. In few cases, both boys and girls are treated the same way, but more often than not do we witness the incidents of girls being treated as secondary to boys.

Women in Southeast Asia

In most societies, binary categorization is generally common. Human beings, as well, are at the most basic level divided biologically into two genders, males and females. With such division comes roles and status. Each gender is viewed differently and assigned different tasks to do and status to hold. This, however, does not mean that each receives equal treatment and that roles and statuses designated are equally valued. Because of the widely practiced bilateral kinship system, Southeast Asia is known as a region in which women enjoy a relatively high level of autonomy. Their autonomy is even more prominent when compared with other parts of Asia (China, Korea, India, etc.) where patrilineal systems and caste system (of India) have long been built into their social structures (Devasahayam, 2009). Saying that bilateral and matrilineal kinship systems underlie women independence, however, by no means implies that in these systems women are treated fairly and that there is no gender gap in this region. Despite their

independence, women are less valued than men in Southeast Asian societies. There are both internal and external factors underlying this low value of women. Culturally and ironically, though daughters in Southeast Asia are assets to the family, their identities become obstacles in many aspects of life. According to Devasahayam (2009), girls in general are more likely to receive less education than boys because parents view that a son is a better investment. Lacking networks because they are kept at home, women face greater problems gaining employment in adulthood. They have more difficulties entering domains such as politics. Moreover, in certain cases, they encounter discrimination through religions that advocate gender inequality in their teaching. Worse still, women have been socialized into believing that the treatment they receive is fair. In Southeast Asia, in particular, we see women in villages working in the rice fields and doing domestic work. During the non-planting season, some are sent to work as maids of the rich and send

their money home to support their parents. These women accept that it is their duty. Culture and socialization pervade all aspects of life so deeply that challenging it appears to be anti-social. Some women even question why they have to think of the issue in terms of equality. If women are to belong to the domestic realm and perform well and men function as the breadwinner, the society can live harmoniously. Thus, these should not be an issue at all.

If cultural values underlie women's disadvantages, external factors only make them suffer more. Colonialism, globalization, neo-colonialism and the rise of the nation-state in Southeast combine to widen the gender gap. Colonialism, in writing customary laws, for instance, propagated patriarchy which, in turn, diminished the power traditionally held by women. Legal systems allow women to be hired at wage rates lower than men. Economic growth resulting from globalization, while bringing opportunities for some women, drives scores of women

into low-paid and low-status jobs. The export-oriented model adopted by many countries quickly absorbs women into an exploitative workforce resulting in women being inferior labor. As observed by Matsui (1999), women workers work for low wages, the average of which is around \$1 USD a day in Vietnam. Some have undergone sexual abuses in their workplace. While working for lower wages than men, women work longer hours and finish later. Looking at women's contribution to economic growth, Ismail (2018) states that Southeast Asian women contributed 36.4 percent of the combined regional GDP. This statistic, however, does not take into account women's informal work which, indeed, would contribute indirectly but significantly to this impressive figure. Women shoulder a heavy load of unpaid work such as looking after children and the elderly, shopping, cooking, and cleaning.

As far as conditions in which Southeast Asian women live are concerned, statistics show that their life quality has

significantly improved. This improvement has been achieved because of great efforts of both local governments and international organizations. Statistics show that women have made progress in areas such as politics, employment, health, and education. For example, in Singapore, female representation in the parliament has been increasing. At present, women make up 24.5 percent of the Singaporean parliament which exceeds the Inter-Parliament Union's world average of 18.3 percent. Similarly, in 2007, women in Laos and Vietnam held more than 25 percent of national parliamentary seats. This upward trend is seen in all countries of the region.

Regarding employment opportunities, Southeast Asia still needs improvement. Data from the International Labor Organization shows that in 2006 the female labor force participation rate was lower than males in all countries. Among the members of ASEAN, Vietnam and Thailand had the highest participation rate at 72 and 66 percent respectively. The rest

still fell behind at the rate around or below 50 percent.

Women are more vulnerable than men as far as health is concerned. Data show that some 1,300 Singaporean women are diagnosed with breast cancer and the number of breast cancer patients has increased about 25 percent over the last decade in Singapore. Another health issue is maternal mortality which is still common in the less developed countries of Southeast Asia. This is due to poor access to good pre-natal and post-natal gynecological healthcare.

Data on education appears encouraging yet misleading. While statistics show that enrollment at tertiary education institutions among females has been higher than males, we cannot presume that the gender gap has been narrowed. A closer look reveals that in order to reach their educational goals, women have to struggle more than their male counterparts. They are not treated with the same level of respect. Their families demand more from them. The time devoted to study comes only

after fulfilling their household duties. The school environment is not as encouraging to them as it is to male students. There are a lot more issues for them to overcome. And on entering the job market, as stated, women with the same education as men tend to earn less while working the same job. As such, focusing only on statistics might cause us to overlook the real issue of inequality.

Gender Stereotypes and Their Impacts

As mentioned earlier, culture is powerful and dictates the social expectations and actions of different genders. Every society is equipped with cultural mechanisms for social control to ensure that each gender behaves in socially acceptable ways. Such mechanisms enable the society to maintain its equilibrium. Equilibrium, however, does not necessarily imply that every person is treated equally. Social control, as is generally known, is effective when no one questions it. For gender expectations, social control is effective particularly when socialization processes encourage the perpetuation of stereotyped portrayals of the genders. Stereotype assumes that certain characteristics (factual or non-factual) can be attributed to individuals on the basis of their group membership. Persisting in the society without being examined, stereotypes are difficult to dislodge (Lindsey, 1994). While one can argue that stereotypes are not necessarily negative, one cannot disagree that women are more often than not damaged because they are defined in terms

of assumed group characteristics. Almost universally, we are led to think that women are weak and passive. What follows is women not receiving recognition they deserve and more opportunities are automatically given to men who, in some cases, are not as qualified.

Gender stereotypes in Southeast Asian cultures are numerous, but gender bias and stereotyping in textbooks are often viewed as being distant from crucial gender concerns though they have a huge impact on the pathway to gender equality. Education is regarded as the key to eliminating gender inequality, but ironically, the language use and imbalance in gender representation in textbooks can unintentionally reinforce gender bias and stereotyping that already exist in the society. These issues are pervasive in not just developing and conservative countries but also in developed and progressive countries.

ASEAN member countries, though performing modestly in terms of gender-related development index, are characterized by

gender disparity in several dimensions. Some of the key gender inequality issues include natality inequality, wage inequality, gap in unpaid work, and disparity in education, health, and political representation (ASEAN Secretariat, 2007). Depictions of gender bias ideologies in textbooks can have lasting consequences by promoting acceptance of inequalities as children and teens develop their ideas about the world at an early stage (Jasmani et al., 2011). Thus, the issue of gender bias and stereotyping in textbooks, which subtly bolsters the existing gender issues by influencing gender attitudes and behaviors of the learners, should be one of the key gender concerns of member countries.

Key findings from some of the studies on gender bias and stereotyping in textbooks in ASEAN member countries are summarized below. Based on the analysis of these findings, the key issues concerning gender bias and stereotyping in textbooks will be discussed in the next section.

Gender Stereotypes in Textbooks

Studies on gender stereotypes in textbooks exist to substantiate the fact that women are negatively represented. In the English textbooks by Thai authors, Pattalung (2008), analyzing the ESL textbooks available at the Chulalongkorn University bookstore, identifies the types of sexist language that appear in the textbooks. The study finds that those textbooks contain sexist language which suggests that men are generic (e.g., use of words such as chairman, weatherman, middlemen, etc. and use of generic pronouns like he or his) and women are somewhat different and words denoting women are usually marked by additional suffixes (waitress, Mrs., Miss, etc.). Also found is the presence of different types of double binds that promote sexist assumptions concerning gender. For example, silence/shame double bind suggests that women should be silent, aging/invisibility double bind suggest that women become less valuable as they age, and womb/brain double bind suggest women can't use their body and intellect at the same time.

The study also adds that the textbooks illustrated hegemonic masculinity by defining “power” in terms of physical force and control and “success” in terms of achievement in traditional male jobs, and by portraying familial patriarchy. An example of familial patriarchy is that men must be the head of the household. The study concludes that the authors of the textbooks are unaware of the issues of sexist language and bias in their textbooks and suggests that strategies to promote nonsexist language need to be initiated in Thai universities.

Similar to Na Pattalung, Lee and Collins (2008) compare recently published secondary English textbooks with those published in the late 1980s and early 1990s in Hong Kong to investigate whether recent improvements in gender equality in Hong Kong are reflected in gender portrayal in textbooks. The findings show that representation of women, the use of gender-inclusive pronouns, and the use of neutral address title “Ms.” have improved in recent textbooks. However, the study finds

that there is a great deal of room for improvement as a number of issues still persist. Portrayals of women as being weaker than men still persist. For example, women are associated with a stereotyped set of careers (e.g., receptionist, counselor, maid) and with activities in which they play more passive roles (e.g., domestic chores). The study found no significant difference between old and new textbooks in terms of males being mentioned first in order of mention, which indicates that the male-first phenomenon still persists. The study also found that women were still under-represented in visual images. The study recommends development of a formal code of practice and guidelines for textbook editors that support the use of inclusive language and balanced treatment of sexes. The study also recommends teacher education programs that guide teachers in how they should handle gender biases found in textbooks.

Investigating English secondary school textbooks in Malaysia, Jasmani et al. (2011) analyze gender inequality portrayed in action

verbs. Using the Hidden Curriculum Theory, the study analyzes five types of action verbs: activity verbs, process verbs, verbs of bodily sensation, transitional event verbs, and momentary verbs. The findings show that men are more associated with action verbs. This indicates that female characters are underrepresented in textbooks. The findings also show that action verbs in textbooks portray gender stereotyping. Females are depicted as being gentler and more compassionate whereas males are more independent and risk takers. Females are negatively portrayed as being dependent or subservient whereas males are depicted as leaders and problem solvers. Females are portrayed as being involved in indoor activities whereas males are portrayed as being involved in outdoor activities. In conclusion, the study emphasizes that underrepresentation of women and gender-stereotyping can have a negative impact on students' knowledge about gender and on female students' self-esteem.

Pauwels and Winter (2004) examine the effects of gender-inclusive language reform in “outer-circle” English on student writing and published educational texts. The data were taken from the International Corpus of English focused on Singapore and the Philippines. The results show that gender-inclusive language reform has not been adequate in achieving significant improvement. The study found that gender-neutral alternatives to -man compounds such as humankind and police officers are still a rarity in both corpora. Although some signs of improvements were found in the Philippine corpus, the use of the generic pronoun “he” still prevails in both corpora.

Investigating the visual images of the English electronic textbooks for high school students in Indonesia, Ena (2013) focuses on religious, ethnic, socio-economic, and gender issues. The results show that the pictures portrayed in the textbooks show the traditional gender role stereotypes of Indonesian society. Women are usually depicted as the caregiver of the family.

There were more images of females showing emotions such as sadness and compassion whereas there were more images of males showing assertiveness and control. Even though some professions were represented by both males and females such as police officers and teachers, some professions were only represented by males such as doctors, politicians, and soldiers. Overall, the images of males were more dominant than that of females. The study concludes that the visual images of males and females do not represent the reality of Indonesia where women outnumber the male population and women are increasingly playing greater roles in all sectors. For example, 11 percent of the seats in parliament were held by women in 2013.

Another comparative study is Vu’s (2008) comparison of gender stereotyping in story textbooks for primary school students before and after textbook reform in Vietnam. The study also explores how stereotyped the teachers are and how the students and teachers react to gender issues in textbooks.

The findings of the study show that the textbook reform did not result in significant improvement in gender stereotyping in the textbooks. The number of male characters was significantly higher in both old and new textbooks. In fact, females in the new story textbooks were found to be underrepresented twice as much as in the old textbooks. In both old and new textbooks, males are often depicted as “self” and “agents” whereas females are depicted as the “other” and “victims” in the stories. The study finds that both students and teachers have stereotypical thinking, and teachers are unaware of the gender stereotypes present in the textbooks. The authors call for urgent action to encourage gender equity in textbooks and teachers’ training to combat stereotypical thinking of teachers.

Synthesizing the Presentations

As the aim of the study is to elicit best practices on combating gender stereotypes and sexist language in school textbooks in ASEAN countries, a two-day regional meeting was organized. Each country member was represented by two attendees, each expert on gender and education. Representatives from ASEAN Secretariat also participated to provide the information

on what has been done on gender issues. Prior to the meeting, representatives of each country were given an assignment to present a brief presentation providing information on the gender scenario in their country. Guidelines for the presentation were sent. The presenters were asked to provide information on: the gender landscape of each country; attempts that have been made in each country; primary, secondary education landscape; attitudes and values of people toward gender equality; educational system; gender stereotypes in the society in general; examples of textbooks that contain gender stereotypes.

Following the agenda set earlier by the organizing team, the meeting started with each member country presenting its gender landscape. The landscapes of all countries are not drastically different. All countries have had mechanisms in place to attempt to eliminate gender inequality. The mechanisms range from advocacy efforts to laws mandating that women be treated equally.

Talk to the Press

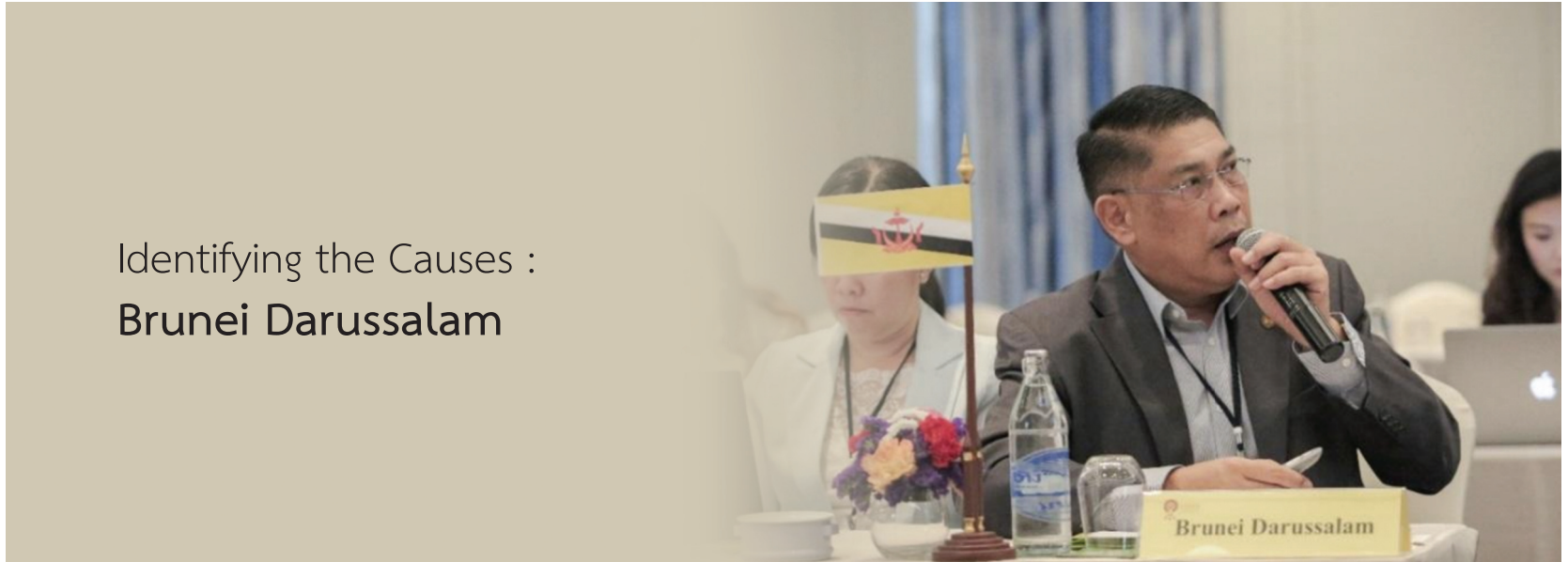
Best Practices

As already mentioned, this meeting is aimed at achieving best practices. The next part of the report will present what was elicited from the meeting, which is to illustrate attempts that have been done in the ASEAN countries. Obviously, as agreed in the meeting, gender stereotypes in textbooks still exist in all countries to varying degrees, and, as such, each country stands at a different level in its attempt to eliminate them. Everything that has been done is considered best practice in the context of each individual country. The best practices in the section that follows, as a result, are subdivided into the best practices at the initial stage and those that are more suitable to a more advanced stage. Presented first are the ones which exemplify a model as to how to start combating gender inequality.

Efforts toward Equality

Identifying the Causes :
Brunei Darussalam

The representative from Brunei Darussalam gave detail of Brunei Darussalam's educational system which consists of pre-school, primary, secondary, post-secondary, and higher education. Government schools in Brunei Darussalam are free for all citizens. The languages taught in school are Malay, English, Arabic (for core and religious subjects) and other languages such as Chinese and Japanese. The current situation in Brunei Darussalam as far as gender equality is concerned is that there are gender stereotypes in the Malay language materials and sexist languages in the English language materials, respectively.

The possible cause of such incidents, according to the representative, is Islamic principles which preclude women from participating in certain religious activities. Women in a sense then become second class. Moreover, culture and tradition shape the view that women are to serve men. The former colonial power installed the mindset that women were secondary to men, a view which still persists in Brunei Darussalam. With these said, Brunei Darussalam now endeavors to solve this inequality issue by raising awareness and providing training guidelines to educators and the general public on this matter.

Soliciting Assistance from Others :
Cambodia

The Cambodia representative gave statistics on women's involvement in different areas of Cambodian society. Though the percentage of women's participation has steadily increased, more needs to be done. Attempts to narrow the gender inequality gap are underway through the National Policy Framework and Mechanisms. Cambodia has a Ministry of Women's Affairs (MoWA), the priority of which is to ensure that gender issues are taken care of. MoWA acts as a catalyst to encourage public institutions, civil society, and private sector to integrate gender equality into their policies and programs. To address its gender gap issues, the Cambodia government has also built partnership networks to assist it. For example, there is the Technical Working Group on Gender (TWG-G) chaired by

MoWA in collaboration with international organizations such as UNDP and JICA to facilitate the formulation, implementation, and monitoring of gender mainstreaming strategies related to women's leadership, gender-based violence, and women's economic empowerment. Additionally, MoWA and the Ministry of Education collaborate to promote gender-equality in education. The Ministry of Education has its own action group for gender mainstreaming whose area of work includes efforts to make curriculum gender responsive, among others. Despite such attempts, the representative admitted that Cambodia faces challenges such as the traditional mindset of the people which values men. Practices such as child marriage and domestic violence exist which inhibit women's advancement.

Bringing Supports from Outside :
Laos

The representative from Lao PDR provided detail on the gender equality situation in Laos. Between 2003 and 2007 Lao PDR initiated efforts to incorporate Gender Mainstreaming in the curriculum and teaching/learning materials, especially for primary education. During this period, Asian Development Bank (ADB) supported the project called Basic Education (Girl's) aimed at enhancing equitable access, quality, and management of primary education in 50 districts was implemented. One of the components of the project was school staff training on gender, ethnicity, and pedagogical skills (ADB, 2008). With funding and support from UNESCO Bangkok, the government has strengthened the capacity of curriculum writers at the central levels of Ministry of Education and Sports to support mainstreaming of gender equality.

Another external support came from ADB to work on a project titled Basic Education Sector Development implemented from 2007-2013. This project aimed at enhancing three pillars

of education: equitable access, quality, and management. Gender equity was one of the measures of equitable access. According to ADB (2014), some of the actions undertaken to enhance gender equity include:

- Requiring construction of separate toilets for girls
- Reserving half of scholarships for girls
- Increasing female representation in school management
- Ensuring gender disaggregation in school data collection
- Ensuring gender and ethnic group sensitivity in the formulation of new curriculum, textbooks, and teacher guides with the help of a quality matrix for checking the draft curriculum prepared by the consultants.

The outcomes of the project include revision of integrated curriculum framework for grades 1-12 education and adoption of new upper secondary curriculum by the Ministry of Education

and Sports among others. The newly developed curriculum, textbooks, and teachers guides show stronger gender sensitivity.

With support from AusAID, the Ministry of Education and Sports initiated a project titled Basic Education Quality Project to develop a new national primary curriculum (grades 1-5), improve capacity of teachers, and strengthen the education support system such as in planning and management. The project aims to ensure that the new curriculum, associated textbooks, and teachers' guides are gender-sensitive and inclusive of disadvantaged groups (Bequal, 2019). In order to ensure gender-sensitivity, capacity building of curriculum is carried out by the Research Institute of Educational Science. Moreover, capacity building of the Ministry of Education and Sports to monitor and assess the design and quality of the new curriculum

materials is being carried out. The curriculum for Grade 1 under the project has already been revised and is being implemented throughout the country from November 2019.

In Laos, the units responsible for curriculum development have received support from UNESCO Bangkok to assess curriculum and educational materials through a gender lens which includes examining male and female representation, nouns and pronouns, gender roles, and sexist language. The revision includes improvement in these aspects as well as the addition of new topics for women empowerment and equity. Such efforts have been successful in making textbooks less gender biased, and the situation on gender inequality is gradually improving.

Lao Language,
Additional level 3

Lao Language,
level 3

Lao Language,
level 1

Textbooks in Laos

Starting with a Project :
Myanmar

The representative of Myanmar told the meeting that from the year 2003 onward, all women in Myanmar have been empowered and able to fully enjoy their rights with the support of the government. Enabling systems, structures, and practices have been created for the advancement of women, thus promoting gender equality. The situation is improving despite gender norms that men are leaders and breadwinners and women are homemakers; that boys are tough, external oriented, and intelligent while girls are family oriented and modest. These gender norms have socialized children into believing that boys and girls have different roles which ultimately perpetuate gender segregation. Stereotypes in Burmese textbooks are abundant, perpetuating the construct that men and women belong in different realms. Men are to work in the field or outside while women are to occupy themselves with house chores such as cooking and child rearing. Now the government has initiated an ambitious project to completely rebuild Myanmar's outdated educational system. From 2012 to 2015, Myanmar conducted the Comprehensive Education Sector Review (CESR). Since 2015,

the country has been participating in a project called Enhancing Girl's and Women's Rights to Quality Education through Gender Sensitive Policy Making, Teacher Development and Pedagogy in South and Southeast, and Central Asia. A training manual on gender mainstreaming in teacher education is designed to enhance the knowledge and skills in gender mainstreaming for education policy makers and planners. Included are aspects related to conducting gender analysis and integrating the findings into the development and implementation of gender-responsive policies in teacher education.

Additionally, following the enactment of the National Education Law in 2014 and its amendment in 2015, the National Education Strategic Plan (NESP) 2016-2021 was introduced with an aim to modernize learning methods and meet the needs of a rapidly changing economy.

Other educational reform actions include development of new curricula, child-centered learning, and interactive classrooms with support from development partners such as JICA, UNICEF, ADB, and UNESCO.

Creating Partnership :
Vietnam

The representative from Vietnam explained that efforts have been made in Vietnam through UNESCO. Through its partnership with UNESCO, Vietnam's Ministry of Education and Training (MoET) conducted a review of primary education textbooks as a part of the Joint Program on Gender Equality (JPGE). The review represents an attempt to encourage public discussion on gender issues in education and enable more focused action to eliminate gender biases in textbooks and teaching practices (UNESCO IBE, 2009). The report shows the presence of gender bias and stereotypes in textbooks and emphasizes the critical role of teachers in eliminating gender biases in education. Recognizing the critical role of teachers, the joint project began to focus on incorporating gender issues into teacher training programs in 2010 (UNESCO IBE & MoET,

2010). A detailed outline of Teacher Training Modules (TTMs) was developed to serve as a conceptual and methodological framework for teachers to address gender issues and promote gender equality.

Best Examples / Practices

Making Requirements
on School Practices :
Indonesia

The representative from Indonesia described the traditional view of Indonesian people that women belong at the village water well, in the kitchen, and in the bedroom. They also provided statistics on women's enrollment in different schools. Though the number of male and female students does not differ greatly, there are many gender stereotypes to be found. Illustrations in primary school textbooks portray a mother and her daughter working in the kitchen while the father enjoys himself watching television. In the English textbooks, research reveals that males are more frequently presented in the selected readings than females. But attempts have been made to mainstream gender in Indonesia. There exist laws mandating that there is gender equality in education and that the educational system is free of discrimination. In Indonesia, all institutions are required to have gender mainstreaming plans and policies by law. Ministry of Education and Culture has various directives and guidelines to encourage gender-responsive practices.

To address gender inequality issues in schools, teachers try to include gender-fair activities in classrooms. Some small-scale initiatives have promoted gender responsive teaching and learning approaches (ACDP Secretariat, 2013). For example, a gender equality school model and training module as a part

of a pilot project was delivered to selected school principals, teachers, and student counselors in the district of Sleman in Yogyakarta. The training comprised of ways to recognize and address gender bias and stereotyping in school ecosystems, teaching processes, and learning materials. Another pilot project was conducted in Kupang district under which a training module on gender mainstreaming in schools was developed by participating teachers, principals, tutors, academics, and members of provincial Gender Working Group to train teachers and principals on gender-responsive teaching and learning practices in school. The pilot project resulted in revision of participating schools' vision, teaching and learning materials, and approach to enhance gender responsiveness.

In another initiative, School Enrollment Zoning System was introduced in 2016 which requires schools to adopt non-discriminative and transparent school enrollment methods by prioritizing enrollment to those who live in their vicinities. This system also aims to facilitate school's engagement with the parents and the community. To involve parents in their children's education, Indonesia conducts a teacher talk program every semester where discussions are held regarding selection of textbooks and teaching methods.

Embedding Ideology
in All Subjects :
Malaysia

According to the representative from Malaysia, to address gender issues in education, Malaysia emphasizes Physical Education (also known as PEERS) which aims at preparing students for different aspects of life. It focuses on educating individuals to be responsible for their sexual behaviors. Sexuality education has been included in curriculum at all school levels. PEERS was embedded in health education and various subjects such as languages, biology, science, Islamic education,

and moral education. The schools use multifaceted approaches to address sexual and reproductive health needs of adolescents. The ultimate aim of PEERS is to empower individuals to make informed decisions. It informs people of their rights and responsibilities so that they are not misinformed or misguided as such misinformation will result in their misconception of sexuality-related issues.

Providing the Opportunities Once Unrealized : Malaysia's Initiatives

Malaysia has many reform initiatives directed towards changing the typical gender stereotypes replicated within the education system. Women have been encouraged to choose traditionally male dominated fields of studies (engineering and technical education). Strategies employed to address remaining gender issues include offering female students technical and engineering based courses in upper secondary education electives as opposed to more traditionally female oriented courses in home-economics, commerce, and entrepreneurship. At the lower secondary school level, female students are offered carpentry, wiring and electronics, besides the traditional sewing and cooking classes. Additionally, efforts have been made to raise awareness on issues of gender discrimination and stereotypes in career and vocational choices by offering

career counseling in schools. Career counselors are equipped with manuals to advise students on career choices. Female students are encouraged to participate in sports and physical education. Male students are also encouraged to consider a teaching career. The aim is to avoid feminization of the teaching profession as this has been brought up as one reason why boys are not performing as well as girls in schools. The reason is that children might relate better to teachers of the same gender. There are also initiatives to make the teaching profession more attractive (UNESCO, 2015). Directly related to gender stereotypes in textbook, the authorities in Malaysia have attempted to raise awareness of gender issues in textbooks to ensure that the content, presentation of materials, and graphics in textbooks are not gender biased.

Making the Textbook Gender-Neutral : Malaysia's Textbook Selection Committee

As students consciously and unconsciously absorb values from their textbooks, what is put in the textbooks becomes crucial in implanting values in them. Realizing this, the Malaysia government has regulations and guidelines to ensure that textbooks are free of gender stereotypes and biases. The regulations and guidelines also promote gender-fair content from the mental health perspective. For example, boys should not be discouraged from showing their emotions. Citizens and civil society also have an important role in drawing the government's attention to gender bias and stereotypes in textbooks. For example, a Year Three textbook info-graphic

suggesting that girls would bring disrepute to their families if they didn't dress modestly was widely criticized by various civil society organizations and people on social media (Jaya, 2019). As a result of the criticism, the Ministry of Education ordered an immediate revision of the textbook and vowed to take preventive actions to eliminate gender bias and stereotypes in school textbooks. Moreover, teachers throughout the country are required to take orientation courses called Induction Courses every year. This provides a good platform for encouraging gender-fair teaching practices among teachers.

Making It Mandatory :
The Philippines' Magna Carta
of Women

The Republic Acts No. 9710 is a comprehensive women's right law aiming at eliminating discrimination against women. The law recognizes, protects, fulfills, and promotes the rights of all women. The law is comprehensive in that it defines clearly what discrimination against women includes. Additionally, the law guarantees the rights of women and mandates all the rights in the Philippine Constitution and those rights recognized under international instruments duly signed and ratified by the Philippines (Philippine Statistics Authority, 2019). Indicated in the Magna Carta are all the rights which lead to practical policies to support women. Those countries where gender discrimination exists and little has been done to lessen it might consider the clearly spelled-out women's rights guaranteed by the Magna Carta and apply them to fit their socio-cultural contexts. Among the rights that can be applied in the school context are:

- Protection from all forms of violence guarantees protection and defense for women victims of gender-

related offenses. While being broad, this protection is related to protection and safety for female students. As this law mandates that local government units establish a "Violence against Women Desk" in every Barangay (village, district or ward) to address violence against women cases, this practice can be replicated in the school context to ensure the protection and fair treatment of students of all genders. At the onset, a desk of this type can be established at every school district office and then expanded to each school.

- Another item related to gender equality in education is the guarantee of equal access and elimination of discrimination against women in education, scholarship, and training. In this, all parties concerned are required to revise educational materials and curricula to remove gender stereotypes and gender-biased images. The Act also outlaws the expulsion, non-readmission, and

prohibition of enrollment of students and female faculty due to pregnancy outside wedlock.

- Another important provision for gender equality under the Magna Carta, especially in the field of education, is the guarantee of women participation and access to all sports. The Magna Carta ensures that gender-based discrimination in competitive sports is removed so that women and girls can enjoy the same benefits from sports as men and boys do. If applied to all schools, girls who are in many cases marginalized in sports practices can be protected by the law if they want to participate in sports traditionally participated in only by boys. In a sense, this is one way of eliminating gender stereotyping. The mandate directly related to schooling is the protection of female children against all forms of discrimination in education, health, nutrition, and skills development.

The Magna Carta is comprehensive in that it defines clearly what women's rights are; what protection measures and benefits they are entitled to; what the obligations of the state and private entities are to ensure that women are given equal rights; and how the law is enforced. According to the Philippine Statistics Authority, all government offices, including government owned and controlled corporations and local government units are required to "adopt gender mainstreaming as a strategy for implementing the law and attaining its objectives." The law also mandates:

- (1) planning, budgeting, and monitoring and evaluation for gender and development;
- (2) the creation and/or strengthening of gender and development focal points; and
- (3) the generation and maintenance of gender statistics and sex disaggregated databases to aid in planning, programming, and policy formulation.

As such, the Magna Carta is comprehensive in that it generates the law, implements the law at all levels, monitors that the law is in effect, and provides evaluation of the practices mandated by the law (via the Commission on Audit). Though casting over all aspects of gender equality, the Magna Carta directly and indirectly address the issue of gender stereotypes and sexist language in school. It is the best practice at the policy formulation level. If all countries have a policy as does the Philippines, existing gender stereotypes and sexist language in the society will not be reproduced.

Planning It Comprehensively : The Philippines

In its attempt to combat gender inequality in education, the Department of Education has instigated many gender-mainstreaming initiatives since 2017. It issued the Gender-Responsive Basic Education Policy in that year. One of the aims of this policy is to “involve all learners, teachers, and non-teaching personnel and other stakeholders in the promotion of gender equality and non-discrimination through their engagement in the curriculum, learning materials, teaching methodologies, and support services that should not only aim at eliminating gender stereotypes, but also at transforming gender relations toward empowerment and social change” (Department of Education, 2017). As per the policy, the implementers of the policy include the Department of Education; private elementary, junior, and senior high schools; learning centers for special education and alternative learning system; and universities and colleges.

In 2018, a course titled “Harmonized Gender and Development Guidelines (HG DG) Workshop for Training Program Developer/

Implementers” was conducted. It was designed to capacitate participants from various divisional and regional offices of the Department of Education to use HG DG as an analysis tool in integrating gender equality and addressing gender issues in training programs, projects, and activities (Department of Education, 2018).

In addition to the above, the Philippine Commission on Women has developed a comprehensive plan for women’s empowerment called “Women’s EDGE Plan 2013-2016” (Philippine Commission on Women, 2014). Gender equality in education is one of the components of the plan which identifies “gender biases and stereotypes” embedded in curricula, instructional methods, materials, learning media, and some school policies as one of the strategic gender issues that needs to be addressed. The plan lists detailed strategies and associated indicators, targets, and implementing agencies for addressing the issue. The Department of Education, Commission

on Higher Education (CHED), Technical Education and Skills Development Authority (TESDA), and other learning institutions have been identified as the key responsible agencies for implementing the strategies. The plan lists the following strategies for addressing gender biases and stereotypes in curricula and instruction materials:

- Conduct gender analyses of curricula and syllabi and feed the results into policies for developing gender responsive curricula.
- Review of vision, mission, goals and objectives of academic institutions for gender responsiveness.
- Conduct an inventory of materials integrating gender sensitivity and materials containing gender stereotypes and biases.
- Develop capacity of writers and reviewers of curricula and instruction materials, as well as of school administrators, for gender-responsive curriculum development.
- Develop teaching models and exemplars on gender responsive teaching techniques.
- Develop policies to institutionalize gender responsiveness in curricula and instruction materials.

Focusing on safety of female students, the Ministry of Education conducts gender-sensitivity training for all school staff, including drivers. The practices mentioned demonstrate the seriousness of all parties involved to create a friendly ecosystem for female students to gain what they are entitled to in society. All these practices will never be materialized without the grand policy of the Magna Carta for Women mentioned earlier.

Ensuring Women's Rights : Singapore

Singapore has all along ensured women's equal rights. The educational system is that of a multiple-path system. However, all students take the same core courses at the primary level. At lower secondary level, both girls and boys study Food and Consumer Education. At upper secondary level, both girls and boys can choose to study Food and Nutrition, as well as Design and Technology, as electives.

The state places emphasis on ensuring gender stereotypes are not perpetuated and males and females are represented fairly in educational materials. Textbook illustrations portray both genders as professionals such as doctors (traditionally associated with men). Textbooks also highlight equal involvement of men and women in household chores traditionally associated with women. The content of textbooks and other educational materials of Social Studies and History courses include

contributions of both men and women to the community and development of the country. Emphasized also is teaching gender equality to children through Character and Citizenship Education (CCE) curriculum. Students are taught the importance of not stereotyping and appreciating one's unique qualities, and the importance of respect and empathy for others who may be different. Evidence abounds that Singapore has made a great leap in closing the gender gap. Brendan et al. (2012) provides statistics showing that gender inequality which was prominent in textbooks in the 1970s drastically decreased in succeeding decades. According to her study, by the 2000s, while not being totally free of sexist language, textbooks in Singapore show equal representation of males and females with a few exceptions in illustrations.

Equality into Practices :
Thailand's Mechai Pattana School

This best example from Thailand reflects the fact that when women are given opportunities usually given to men, they perform equally well, if not better. Female students at Mechai Pattana School rise to the occasions and override the myths that women are secondary to men. As is widely known, women’s rights are human rights. Mechai Pattana School (also known as Bamboo School) put this saying into practice. The school was founded on the firm bedrock that all involved (students, teachers, and administrators) in the school are equal in all its endeavors.

Established in 2008, by a prominent Thai activist Mechai Viravaidya, well known for his pioneering work in family planning and safe sex campaigns, Mechai Pattana School is a rare example of a school that places gender equality as one of its core objectives. The initial intention of the founder was to provide quality education to the underprivileged. As Buriram, the province in which the school is located, is ranked 74th out

of 76th in education quality, Mechai realized that alleviating the problem simply by providing financial support was inadequate. To improve educational quality which, in turn, will lead to sustainable development, more needed to be done. He was convinced that, for sustainable development to take root, a new model of education and schooling needed to be developed to provide a strong foundation for citizen values as well as economic skills for future generations. To achieve such a challenging objective, educators would need to rethink the role of schooling as well as what and how the school teaches. Mechai Pattana School was then established with the vision of an innovative education and development institution, a lifelong learning center for all, and a hub for social and economic advancement.

The school established its main objective as “To Foster Good Citizens,” in which “good citizen” is defined as people who are honest and willing to share, practice and promote

gender equality, possess life skills and occupational skills, know how to manage, and are community development leaders. The school offers secondary boarding education in a beautiful environment, with classrooms and school buildings made of bamboo, a plant which is fast growing, strong, and sustainable. Classrooms have been designed in hexagonal shapes instead of a traditional square shape to suggest that there is no fixed place as front or back of the classrooms, and students sit in a circle.

Current enrolment totals 157 students, with more girls (75%) than boys (25%). The girl uniform is styled as a skirt-pant hybrid to allow girls to move freely without restrictions of a skirt. The students at the Bamboo School come from all regions of Thailand. While there are no academic preconditions of entry to the school, other criteria are used, such as the students must have a record of doing volunteer work at their previous school. There are no tuition fees, however parents are asked to give back by performing 400 hours of community service per year (or eight hours per week) and plant 400 trees per year. Similarly, the students themselves are required to perform 12 hours of community service per week and plant 400 trees per year.

The school emphasizes the value of “democratic education”

in which students could learn and absorb through all activities in the school. To nurture the future generation of “active democratic citizen,” the school also encourages students, girls and boys, to speak up and ask questions in the classroom, make suggestions, and voice their concerns about the school and their learning. The elected “Student Cabinet” has a large role in both the policy and the management of their school, from procuring and auditing all school supplies to interviewing and assessing the prospective teachers. The current school cabinet has 23 members comprised of 14 girls and 9 boys, led by an elected president, currently a girl. Boys and girls also led and participate in various operating committees.

Curriculum is based on a core curriculum of the Ministry of Education, supplemented with project-based learning in which students learn practical skills, such as farming techniques, marketing, money management, and volunteering. Students are encouraged to set up small businesses and give back a proportion of their profit to the community. Preservation of the environment is no longer only a content in their textbook to be studied for exams, students learn from real life applications such as how to minimize water in agriculture, make biofuel, make

use of recycled materials, and work with solar energy. Students also have a “survival class” in which they learn to be savvy with life challenges and teen issues such as drug, alcohol, HIV/AIDS, and sex education. They are encouraged to discuss and solve problems rather than shying away from them. In an interview with our research team, boys and girls expressed their view that equality of gender is when they feel they can do anything they put their hearts into without being restricted by their gender, and the school is providing them with such an environment.

The approach demonstrated by Bamboo School has become an inspiration and a model for creative education. The school partners with the Association of Small Schools to share and replicate its new educational model and ideas. In 2018, the Ministry of Education selected 77 participating schools to pilot implementation of lessons from Mechai Pattana School. Recently, in 2019, the UN Country Team also celebrated the school’s achievement of successfully localizing Sustainable Development Goals (SDGs) in grassroots communities.

Bamboo School would not have succeeded if the value that all are equal had not been instilled in the students. By installing the value in the students, the school puts everything

into practice. As stated, all students experience firsthand that they are equal. Nobody is precluded from any decision making. All opinions are valued regardless of the gender, age and status of those who give the opinions. A good idea, be it of a teacher, a male or female student, is a good idea and the community cherishes it. This basic method of carrying out tasks at school, once understood by all involved, is appreciated and taken as the natural way things are done. Boys and girls soon see that gender difference is not an issue and that both are equally capable of advancing themselves. Gender stereotypes soon disappear and the school reaches its goal of creating the future generation of “active democratic citizens” who, in turn, spread the seeds of gender equality to Thai society at large.

Concluding Remarks

This report attempts to inform the world society that gender inequality exists everywhere, though at a varying degree. While we see inequality in many practices, the more potent manifestation is in children's textbooks. As what appears in textbooks consciously influences the readers, textbooks for our young need to be examined to ensure that inaccurate and misguided information (which eventually becomes entrenched in their mind) is eliminated.

The report outlines occurrences of gender inequality in Southeast Asian countries. Gathering together, the representatives of each country informed its neighbors of their situation and efforts to ensure equal rights for women. As our focus is on primary and secondary education, we joined hands in examining our textbooks to identify any existing gender stereotypes and sexist language. Of course, we are aware that gender inequality is universal, yet context bound. For a country like Brunei, the issue is embedded in its national religion, making it more

difficult to contend with, but the authorities are aware of it and trying their best to improve the situation. Certain countries are well aware of the damaging impact of this inequality and are well ahead in their effort to eliminate it. The Philippines, for instance, has its Magna Carta of Women. This, to us, is a model that all should follow. Moreover, the Malaysian government has demonstrated its best intention to bring about gender equality. Textbooks in Malaysia are screened by committees to ensure they are free of biases. Indonesia provides opportunities to female students by making them realize that all doors are open to them. Career paths usually taken by men can also be taken by women. Mechai Pattana or Bamboo School of Thailand, through involving its students in all school endeavors, allows them to absorb the core value that all humans are equal and gender is not an inhibitor. Singapore ensures that women are not discriminated against in all areas: economic, social, political and educational. Laos, Myanmar, and Vietnam

are on their way to rectifying the current state of affairs. With support from international bodies, these countries are on their way to improved outcomes.

We have all learned from sharing with each other. Our awareness of existing gender inequality has been increased.

As more people become aware of this issue, they also, to borrow the words of Dr. Marcario T. Jusayan of Philippine Commission on Women, will be made appreciative of equality. Each gender is important and can contribute to the betterment of the world. When one group (in our case women) is suppressed and precluded from reaching its full potential, the cost to the world is tremendous for all.

References

- ACDP Secretariat. (2013).** Gender equality in education in Indonesia. Retrieved from <https://think-asia.org/bitstream/handle/11540/4389/Policy-Brief-ACDP-Gender-Equality-English-FINAL.pdf?sequence=1>
- ADB. (2008).** Lao People's Democratic Republic: Basic education (girls) project. Retrieved from <https://www.adb.org/sites/default/files/project-document/68044/29288-lao-pcr.pdf>
- ADB. (2014).** Lao People's Democratic Republic: Basic education sector development program. Retrieved from <https://www.adb.org/sites/default/files/project-document/82317/32312-013-pcr.pdf>
- ASEAN Secretariat. (2007).** Third report on the advancement of women in ASEAN. Retrieved from https://asean.org/wp-content/uploads/images/2012/Social_cultural/ACW/publications/Third%20Report%20on%20the%20Advancement%20of%20Women%20in%20ASEAN.pdf
- Bequal Lao. (2019).** National primary curriculum. Retrieved from <http://www.bequal-laos.org/about-bequal/key-results-areas/national-primary-curriculum/>
- Butler, Judith. (1990).** Gender trouble: Feminism and the subversion of identity. New York: Routledge.
- Department of Education, Philippines. (2017).** DepEd order: Gender-responsive basic education policy. Retrieved from https://www.deped.gov.ph/wpcontent/uploads/2017/06/DO_s2017_032.pdf
- Department of Education, Philippines. (2018).** DepEd memorandum- Harmonized gender and development guidelines workshop for training program developers/implementers. Retrieved from https://www.deped.gov.ph/wpcontent/uploads/2018/06/DM_s2018_104.pdf

- Devasahayam, T. W. (Ed.). (2009).** Gender trends in Southeast Asia: Women now, women in the future. Institute of Southeast Asian Studies.
- Ena, O. T. (2013).** Visual analysis of e-textbooks for senior high school in Indonesia (Doctoral dissertation, Loyola University Chicago).
- Ismail, M. (2018, September 9).** The Cost of gender inequality. The ASEAN Post. Retrieved from <https://theaseanpost.com/article/cost-gender-inequality>
- Jasmani, M. F. I. M., Yasin, M. S. M., Hamid, B. A., Keong, Y. C., Othman, Z., & Jaludin, A. (2011).** Verbs and gender: the hidden agenda of a multicultural society. 3L: Language, Linguistics, Literature, 17.
- Jaya, Petaling. (2019, January 16).** Malaysia to revise textbooks after outrage over gender-biased content. The Straits Times. Retrieved from <https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/malaysia-to-revise-textbook-after-outrage-over-gender-biased-content>
- Lee, J. F., & Collins, P. (2008).** Gender voices in Hong Kong English textbooks—Some past and current practices. Sex Roles, 59(1-2), 127-137
- Lindsey, Linda. L. (1994).** Gender roles: A sociological perspective. Prentice Hall.
- Matsui, Yayori. (1999).** Women in the new Asia: From pain to power. ZED Books.
- Ochs, E., & Schieffelin, B. B. (2011).** The theory of language socialization. The handbook of language socialization, 71(1).
- Pattalung, P. N. (2008).** An analysis of sexist language in ESL textbooks by Thai authors used in Thailand. University of North Texas.

- Pauwels, A., & Winter, J. (2004).** Gender-inclusive language reform in educational writing in Singapore and the Philippines: A corpus-based study. *Asian Englishes*, 7(1), 4-20.
- Philippine Statistics Authority. (2019).** Q & A: Magna Carta of women (republic act no. 9710). Retrieved from <https://psa.gov.ph/content/q-magna-carta-women-republic-act-no-9710>
- Philippine Commission on Women. (2014).** Women's EDGE plan. Retrieved from https://pcw.gov.ph/sites/default/files/documents/resources/womens_edge_plan.pdf
- Riley, K. C. (2012).** Language socialization and language ideologies. In A. Duranti, E. Ochs, & B. B. Schieffelin (Eds.), *The handbook of language socialization* (pp. 493–514). Malden: Wiley-Blackwell.
- Sapir, E. (1949).** *The selected writings of Edward Sapir in language, culture and personality*. D. Mandelbaum, Ed. Berkeley: University of California Press.
- Schieffelin, B. B., & Ochs, E. (Eds.). (1986).** *Language socialization across cultures* (No. 3). Cambridge University Press.
- Smyth, E. (2007).** Gender and education. In *International studies in educational inequality, theory and policy* (pp. 135-153). Springer, Dordrecht.

Swann, J. (2003). 27 Schooled language: Language and gender in educational settings.

The handbook of language and gender, 624.

UNESCO-IBE. (2009). Vietnam-textbook review from gender perspective. Retrieved from

<http://www.ibe.unesco.org/fr/node/9791>

UNESCO-IBE and MoET. (2010). Teacher training modules. Retrieved from

http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/News/2010/DoSon_workshop_2010_SummaryReport.pdf

UNESCO. (2015). World education forum 2015- Final report. Retrieved from

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000243724>

UNESCO. (2015). Education for all 2015 national review report: Malaysia.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000229719>

Vu, P. A. (2008). Gender stereotypes in story textbooks for primary school students in Vietnam

(Master's thesis, University of Oslo).

ASEAN Representatives

Brunei Darussalam

Dato Junaidi Abd Rahman

Cambodia

Mr. Vongvirak Sao

Ms. Puth Nessay

Indonesia

Mrs. Indah Okitasari

Ms. Chusna Amalia

Lao PDR

Mrs. Bouaphanh Ratthida

Malaysia

Ms. Tan Huey Ning

Y.M. Raja Kamariah Binti Raja Abdul Rahman

Myanmar

Ms. Naw Tha Wah

Ms. Khin Yone

Philippines

Mr. Macario T. Jusayan, EdD.

Ms. April Mae Anne L. Mariano, RSW

Singapore

Mr. Lewise WONG Shin Young

Mr. KOH Choon Hui

Thailand

Miss Siriwan Yentang

Mr. Dangrattanachai Kongsom

Mrs. Kochakorn Khattapan Acidre

Vietnam

Ms. Chu Thi Huyen Yen

ASEAN Secretariat

Ms. Natalia Sagita Desiana

Mr. Rasyid Ismail Thayeb Mohammad

Project Executing Committee

Center for Philanthropy and Civil Society
National Institute of Development Administration

1. Dr. Juree Vichit-Vadakan
2. Dr. Chirawan Bhakdibutr
3. Dr. Ketkanda Jaturongkachoke
4. Dr. Tippawan Lorsuwannarat
5. Dr. Sutthana Vichitrananda
6. Dr. Duanpen Theerawanviwat
7. Dr. Pachitjanut Siripanich
8. Dr. Tachaya Wanabovorndej
9. Dr. Suvicha Pouaree
10. Dr. Kanokkan Anukansai
11. Dr. Nattha Vinijnaiyapak
12. Dr. Chandranuj Mahakanjana
13. Dr. Somchat Visitchaichan
14. Ms. Surang Prempree
15. Ms. Pamornrat Tansanguanwong
16. Ms. Asmita Khadka
17. Ms. Angkana Asawasakulkrai
18. Mr. Kanisorn Tubtim
19. Mr. Rattanachai Nakpansua
20. Mr. Sakkarin Saophon
21. Ms. Rachanee Manirojana
22. Ms. Sataphon Muthaphorn
23. Ms. Kaewta Yuakyen
24. Ms. Darawan Muangnoi
25. Ms. Janejira Thamasucharit
26. Mr. Kamol Thammayot

Project Sponsors

Department of Women's Affairs and Family Development
Ministry of Social Development and Human Security

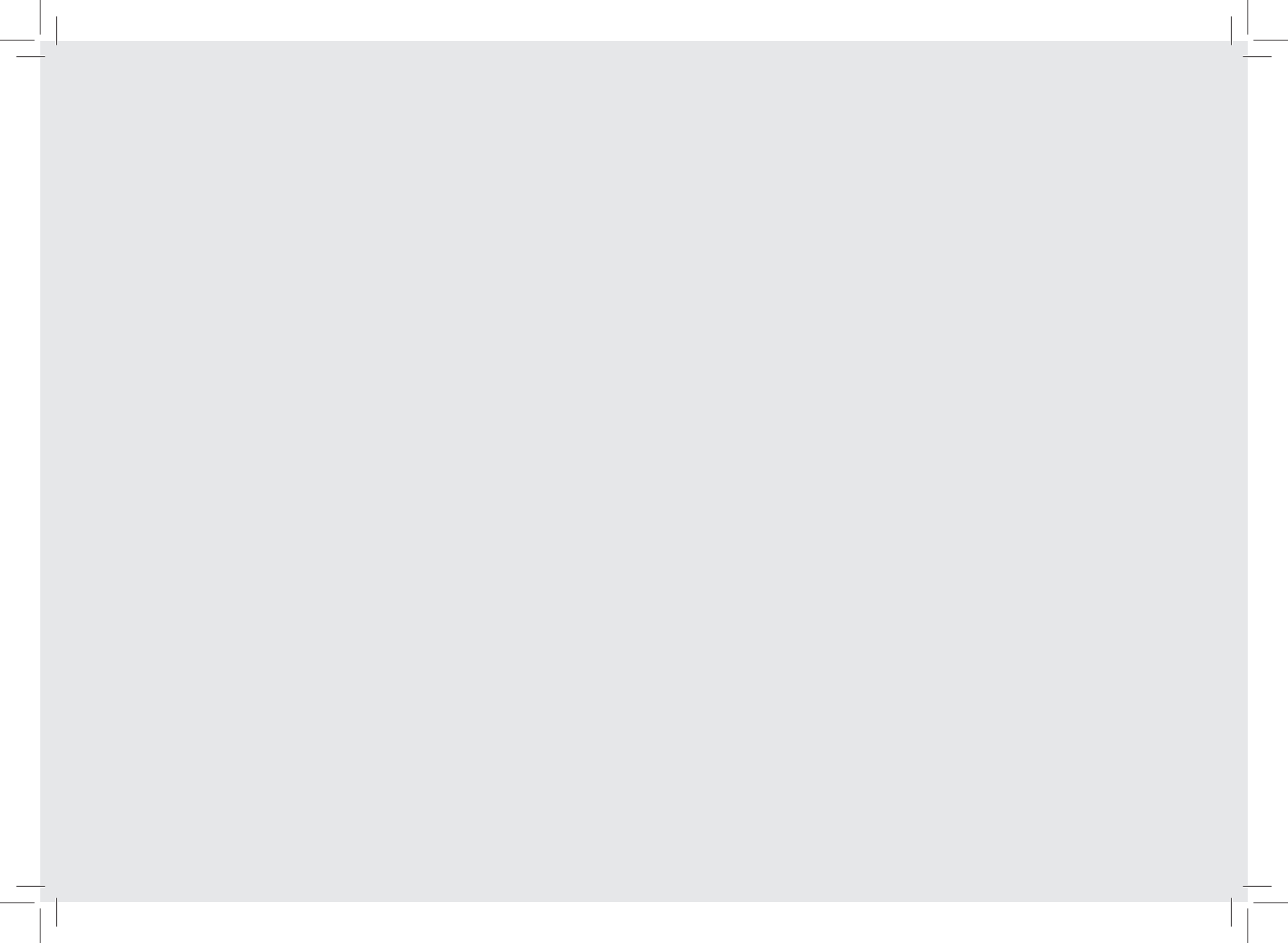
Mr. Lertpanya Buranabandit
Director - General

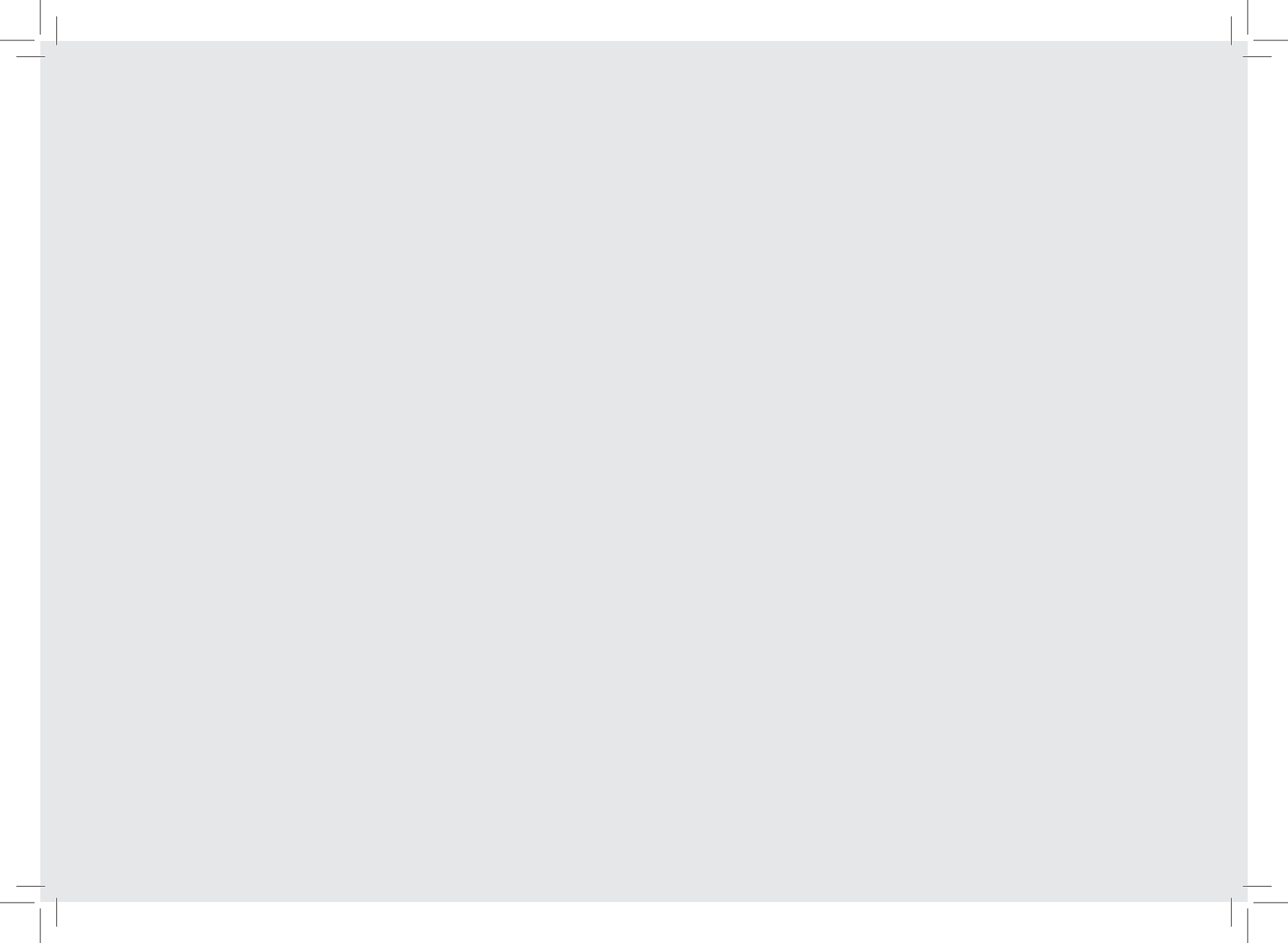
Miss Vijita Rachatanantikul
Deputy Director - General

Miss Siriwan Yentang
Director
Division of Gender Equality Promotion

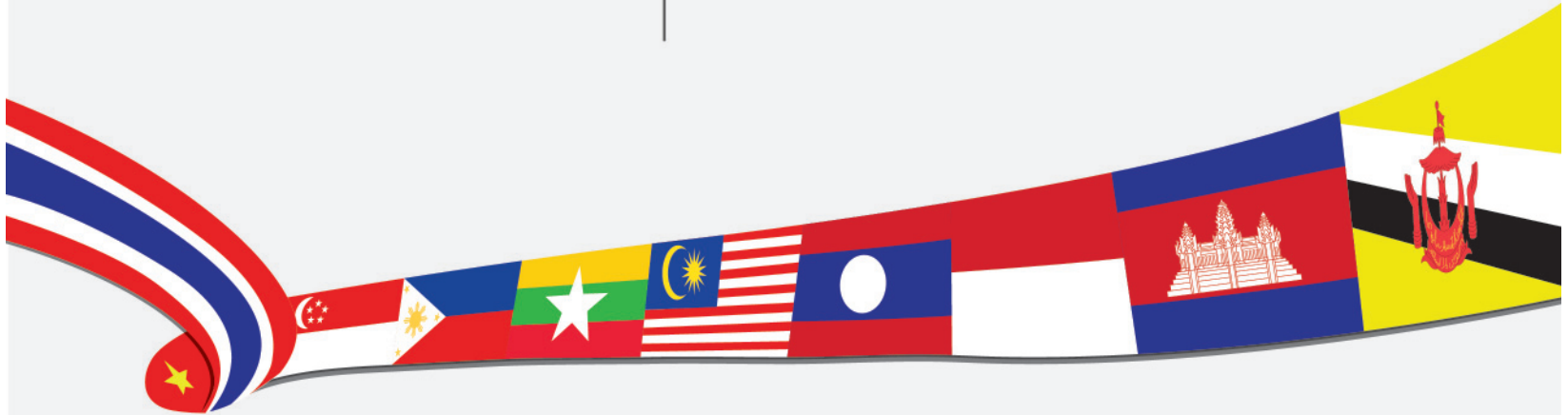

บทเรียนที่ดี BEST PRACTICES

การจัดต่อคตทางเพศ และการใช้ภาษาเชิงลบ
ในกระบวนการการศึกษา
ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

คำนำ

โครงการนี้เกิดจากการริเริ่มของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ภายใต้คณะกรรมการอาเซียนด้านสตรี (ACW) ประเทศไทยมีพันธะสัญญากับทางอาเซียนที่จะชูประเด็นการเหมารวมและการใช้ภาษาที่แฝงอคติทางเพศในตำราเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาขึ้นเป็นประเด็นเพื่อให้ประชาคมได้วิเคราะห์ เสวนา และหาทางแก้ปัญหาาร่วมกัน ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและด้านการศึกษาได้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามพันธกิจดังกล่าว

เพื่อให้บรรลุผลข้างต้น กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้รณรงค์หาทุนอุดหนุนโครงการนี้ ดิฉันพร้อม เต็มใจและถือเป็นเกียรติที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นำโครงการ ด้วยเหตุผลสองประการ ประการแรก สิทธิและความเท่าเทียมระหว่างเพศนั้นเป็นประเด็นใกล้ตัว ทางกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ตัวดิฉันเองและเพื่อนร่วมงานมากมายได้ร่วมกันทำงานด้านสิทธิและความเสมอภาคนี้มาตลอด ประการที่สอง กว่าทศวรรษมาแล้ว เมื่อครั้งประเทศไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพการประชุม APEC กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้แต่งตั้งให้ดิฉันเป็นประธานในการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการประชุม APEC คือ The Gender Focal Point Network และ The Women Leaders' Network (WLN) การประชุมทั้งสองนี้ไม่เพียงแต่เป็นประสบการณ์อันดีเลิศของดิฉันและเพื่อนร่วมงานเท่านั้น แต่ยังเป็นโอกาสอันดีได้แบ่งปัน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และโน้มน้าวให้ผู้แทนจากนานาประเทศ APEC ได้บรรลุข้อตกลงร่วมกันเมื่อได้รับเกียรติดำเนินโครงการการจัดอคติทางเพศและการใช้ภาษาเชิงลบในกระบวนการการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ระยะที่ 1 ในครั้งนี้ร่วมกับนานาสมาชิกอาเซียน ดิฉันจึงรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่ง

ความเสมอภาคระหว่างเพศนั้นเป็นความฝันที่ยังต้องเติมเต็มในภูมิภาคอาเซียนของเรา แม้ว่าแต่ละประเทศสมาชิกจะมีปัญหามากน้อยต่างกัน โครงการนี้มุ่งมั่นจะชี้ให้เห็นว่ากระบวนการการศึกษาและตำราเรียนที่แฝงไปด้วยอคติและการเหมารวมทางเพศนั้นจะฝังรากลึก กลายเป็นความคิดและทัศนคติของบรรดานักเรียนโดยที่เด็กเหล่านั้นไม่รู้ตัว สิ่งเหล่านั้นก็จะสร้างทัศนคติผิด ๆ ให้คงอยู่ต่อไป ด้วยเหตุนี้ ทุกคนจึงควรให้ความสนใจมุ่งมั่นที่จะทำกระบวนการการศึกษาและตำราที่นักเรียนได้สัมผัสเรื่องอคติทางเพศนั้นปราศจากอคติโดยสิ้นเชิง เพื่อที่ว่าสิ่งเหล่านี้จะได้ไม่เป็นช่องทางในการส่งผ่านความคิด และภาพต่าง ๆ ที่แฝงการเหมารวมและอคติทางเพศอีกต่อไป สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ สภาวะแวดล้อมในสถานศึกษา การปฏิบัติดูแลเอาใจใส่ที่ทั้งนักเรียนชายและ

นักเรียนหญิงได้รับจากผู้เกี่ยวข้องนั้น ก็ควรได้รับการศึกษาและวิจัยอย่างจริงจังเช่นกัน

ปีนี้เป็นปีที่เริ่มต้นของโครงการ คณะผู้วิจัยในประเทศไทยขอขอบคุณและชื่นชมยินดีที่ได้รับความร่วมมือจากประเทศสมาชิกอาเซียน เราทุกคนโชคดีที่ได้ร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ และขอขอบคุณ คุณ Natalia Sagita Desiana และคุณ Rasyid Ismail Thayep Mohammad จากสำนักงานเลขาธิการอาเซียนที่ได้ช่วยประสานงานและสนับสนุนการประชุมจนผ่านไปได้อย่างดี

ในฐานะประธานโครงการ ดิฉันรู้สึกซาบซึ้งในความร่วมมือของสมาชิกคณะผู้วิจัย ทั้งผู้ดำเนินงานด้านวิชาการและด้านการบริหารโครงการ และขอขอบคุณ ผศ.ดร.เกศกานดา จตุรงค์โชค ที่ได้ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลจากมุมมองทางวิชาการที่ถนัดเป็นอย่างดี และสังเคราะห์ข้อมูลจนได้มาซึ่งรายงานฉบับนี้ เนื่องจากโครงการนี้ได้จัดทำสื่อสมัยใหม่อีกหลายเรื่อง เพื่อรณรงค์สนับสนุนความเสมอภาคระหว่างเพศ ซึ่งสามเรื่องนั้นผลิตเป็นรูปแบบ claymation ส่วนอีกสามเรื่องได้นำเสนอในรูปแบบละครสั้น ดิฉันขอถือโอกาสนี้ขอบคุณกรมการวิชาการ โดยเฉพาะคณะที่ปรึกษาการผลิตสื่อดังกล่าวตั้งแต่การแรกเริ่มระดมความคิด การหารูปแบบที่เหมาะสมในการสื่อความคิด ตลอดถึงการวิพากษ์ทุกตอนของการดำเนินการผลิตของทั้งหกเรื่องนี้

ท้ายที่สุด โครงการนี้จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยปราศจากเงินทุนอุดหนุนจากกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งทำให้โครงการนี้สำเร็จลุล่วงและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างงดงาม คณะผู้วิจัยจึงขอขอบคุณยิ่งมา ณ ที่นี้

จุรี วิจิตรวาทการ
ประธานศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สารบัญ

คำนำ	76
อาร์มภบท	83
ภาพรวมของประเด็นหลัก	86
กระบวนการการขัดเกลาทางสังคม : มิติ/บทบาทระหว่างเพศและการศึกษา	88
สตรีในเอเชียอาคเนย์	90
การเหมารวมทางเพศและผลกระทบ	94
การเหมารวมทางเพศที่แฝงอยู่ในตำราเรียน	96
ข้อมูลสังเคราะห์จากการนำเสนอในการประชุม	101
แนวทางปฏิบัติอันเป็นเลิศ	103
ความพยายามไปสู่ความเสมอภาค	
ค้นหาสาเหตุ : บรูไนดารุสซาลาม	104
ระดมการสนับสนุนจากผู้อื่น : กัมพูชา	106

ขอความช่วยเหลือจากภายนอก : ลาว	108
เริ่มต้นด้วยโครงการ : เมียนมา	112
สร้างความร่วมมือ : เวียดนาม	114

ตัวอย่างอันเป็นเลิศ

สร้างกฎข้อบังคับในปฏิบัติการสถานศึกษา : อินโดนีเซีย	116
สอดแทรกอุดมคติไว้ในทุกที่ : มาเลเซีย	118
มอบโอกาสที่ไม่คิดว่าเคยมีมาก่อน : ความคิดริเริ่มของมาเลเซีย	120
จัดทำตำราที่ปราศจากอคติทางเพศ : คณะกรรมการคัดเลือกตำราในมาเลเซีย	121
ทำให้เป็นกฎข้อบังคับ : แมคน่า คาร์ต้า สำหรับสตรีของฟิลิปปินส์	122
วางแผนแบบบูรณาการ : ฟิลิปปินส์	126
เน้นการให้สิทธิสตรี : สิงคโปร์	128
นำความเสมอภาคไปสู่ภาคปฏิบัติ : โรงเรียนมิชชันพัฒนาของประเทศไทย	130

บทสรุป	134
---------------	------------

เอกสารอ้างอิง	136
----------------------	------------

การขจัดอคติทางเพศ และการใช้ภาษาเชิงลบ
ในกระบวนการการศึกษา
ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

อารัมภบท

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในคำนำ เรื่องนี้เป็นผลจากความพยายามร่วมมือร่วมใจกันที่ริเริ่มโดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประเทศไทย และศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในฐานะผู้ดำเนินงานให้โครงการนี้ลุล่วงตลอดโครงการตามที่วางไว้ ซึ่งประกอบด้วยหลากหลายองค์ประกอบ

องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของโครงการคือ การประชุมระดับภูมิภาคอาเซียน ซึ่งได้จัดขึ้นที่ โรงแรม Ibis Styles Bangkok Khaosan Viengtai ในกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 3 – 4 ตุลาคม 2562 ผู้เข้าร่วมประชุมข้างต้นได้รับการขอร้องให้เตรียมรายงานสถานการณ์ของประเทศของตนเกี่ยวกับหัวข้อการประชุมนี้ แนวทางประเด็นคำถามเพื่อเตรียมรายงานได้จัดส่งให้ผู้เข้าร่วมประชุมล่วงหน้า

นอกจากนี้ ยังได้มีการขอให้ผู้เข้าร่วมประชุมนำตัวอย่างของตำรา/แบบเรียนมาด้วย โดยสรุป การประชุมทั้งสองวันและการเตรียมตัวเพื่อเข้าร่วมประชุม จะเป็นส่วนหนึ่งของที่มาของเอกสารฉบับนี้ บทเรียนที่ดี/แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ที่นำเสนอในเอกสารฉบับนี้เป็นการรวบรวมผสมผสานของการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระหว่างประชุม ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง และจากการทบทวนวรรณกรรม

ไม่ต้องสงสัยว่า แม้เอกสารนี้ไม่อาจตอบ/แก้ปัญหาทั้งหมดที่ได้มีการยกขึ้นมาในระหว่างการประชุม และที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ อย่างไรก็ตาม เราเชื่อว่าเป็นก้าวที่สำคัญและมีนัยสำคัญยิ่งที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เราต้องพยายามต่อไปและเชื่อว่าจะมีความร่วมมือร่วมใจในลักษณะนี้ต่อไปในอนาคตอย่างน้อยที่สุด เราก็สามารถก้าวมาสู่การมีข้อตกลงร่วมกันซึ่งเป็นที่ประทับใจและน่ายกย่องเพราะมิใช่เรื่องง่ายหรือปกติธรรมดาที่สมาชิกทั้งหมดจะมีข้อตกลงร่วมกันในเวลาเพียงสองวัน

ข้อตกลงร่วมกัน

- 1) อนาคตทางเพศและการใช้ภาษาเชิงลบในหลักสูตร หนังสือ/แบบเรียนและวัสดุทางการศึกษา ยังปรากฏอยู่ในภูมิภาคในระดับมากน้อยแตกต่างกัน
- 2) องค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น SOMED, ACW และ ACWC จำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว
- 3) ACW และ ACWC ควรเป็นผู้นำในการสร้างการรับรู้และส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ในกระบวนการการศึกษาและแสวงหาความร่วมมือกัน และ SOMED ดำเนินการเพื่อเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
- 4) ข้อเสนอการประชุมระดับภูมิภาคครั้งนี้ ควรนำไปเสนอในการประชุม ACW และการประชุมที่ปรึกษา ACWC-ACW ครึ่งต่อไปในการทำงานร่วมกันเพื่อขจัดอคติทางเพศและการใช้ภาษาเชิงลบในหลักสูตร หนังสือ/แบบเรียน และวัสดุทางการศึกษา
- 5) กระทรวงที่รับผิดชอบด้านการศึกษาในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน จะต้องมียุทธศาสตร์หลักในการขจัดอคติทางเพศและการใช้ภาษาเชิงลบในหลักสูตร หนังสือ/แบบเรียน และวัสดุทางการศึกษา
- 6) สื่อ Claymation ทั้ง 3 เรื่องที่ประเทศไทยได้ผลิตเกี่ยวกับภาพเหมารวมทางเพศ ที่ได้นำเสนอในการประชุมระดับภูมิภาคครั้งนี้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งนี้ ควรมีการผลิตเพิ่มอีก
- 7) ประเทศสมาชิกอาเซียน ควรแลกเปลี่ยนความรู้และสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อให้ภูมิภาคอาเซียนสามารถบรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและการขจัดอคติทางเพศและการใช้ภาษาเชิงลบในหลักสูตรหนังสือ/แบบเรียน และวัสดุทางการศึกษา

ภาพรวมของประเด็นหลัก

โลกรอบตัวมนุษย์นั้นไม่ได้เป็นดังที่มันเป็นตามธรรมชาติ สิ่งที่เห็นว่าเป็นเช่นนั้นเช่นนั้น ความคิดที่เราคิดว่าตัวเราเป็นใคร และมีบทบาท ต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรนั้น มิได้เป็นไปตามธรรมชาติ สิ่งรอบตัวเราเป็นดังที่เรามองเห็นเพราะสังคมรอบตัวเราตีกรอบให้เรามองเช่นนั้น ในเรื่องมิติ/บทบาทระหว่างเพศ Judith Butler นักสังคมวิทยาได้กล่าวไว้ว่า เพศหญิงชายนั้น มิได้เป็นสองเพศที่ธรรมชาติกำหนดมาว่าจะต้องเป็นเช่นนั้น ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่สังคมกำหนด เมื่อคนในสังคมทำตามเกณฑ์ที่สังคมตั้งไว้ ความคิดและการมองโลกอันเป็นผลมาจากเกณฑ์ทางสังคมก็จะสืบสานจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งและเมื่อเวลาผ่านไปมนุษย์ก็จะคุ้นชินและคิดว่าสิ่งที่เห็นนั้นเป็นธรรมชาติ ไม่มีผู้ใดตั้งข้อสงสัยใด ๆ บทบาทและพฤติกรรมมนุษย์นั้นถูกกำหนดโดยวัฒนธรรมของแต่ละสังคม การแบ่งสมาชิกสังคมเป็นเพศชายและเพศหญิง รวมทั้งคาดหวังว่าแต่ละเพศต้องมีบทบาทอะไรและวางตัวอย่างไรนั้นจึงเป็นเรื่องทางวัฒนธรรม และเมื่อต่างสังคมต่างมีวัฒนธรรมของตน คำถามมากมายจึงเกิดขึ้นว่า มิติ/บทบาทระหว่างเพศในแต่ละวัฒนธรรมนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร บทบาทของเพศต่าง ๆ ในแต่ละวัฒนธรรมนั้นต่างกันอย่างไร และคนในสังคมนั้นเริ่มมีสำนึกเกี่ยวกับมิติ/บทบาทระหว่างเพศของตนในช่วงไหน และแต่ละมิติ/บทบาทระหว่างเพศ

ในสังคมนั้นได้รับการยอมรับอย่างเสมอภาคหรือไม่ รายงานฉบับนี้จะศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ ที่คนมีต่อแต่ละมิติ/บทบาทระหว่างเพศในสังคมเพื่อจะวิเคราะห์ว่าความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศนั้นมีอยู่หรือไม่ และความเหลื่อมล้ำนั้นขวางกั้นความก้าวหน้าของผู้คนอย่างไร

พฤติกรรมทางสังคมที่มีการวิจัยอย่างกว้างขวางคือ พฤติกรรมทางภาษา ซึ่งภาษานั้นถือว่าเป็นสื่อหลักที่ใช้ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ให้มีความคิด ความเชื่อและปฏิบัติตนตามที่สังคมคาดหวังและกำหนดไว้ มนุษย์ทุกคนเข้าสู่กระบวนการขัดเกลาทางสังคมตั้งแต่ชีวิตเริ่มต้น เราถูกปลูกฝังให้เชื่อในสิ่งต่าง ๆ และประพฤติตนตามวิถีที่สังคมยอมรับ เรามองและตัดสินสิ่งต่าง ๆ ตามที่สังคมหล่อหลอมเรามา เครื่องมือสำคัญในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมคือ ภาษาที่ผู้ที่เลี้ยงดูเราใช้ปลูกฝังค่านิยมต่าง ๆ ในตัวเรา ภาษาที่เราเรียนนั้นเต็มไปด้วยค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งฝังรากลึกในความคิดเราในเวลาต่อมา เมื่อเราโตขึ้นเราเข้าสู่กระบวนการขัดเกลาทางสังคมต่อจากที่บ้านในสถานศึกษา และภาษาก็ยังคงมีบทบาทสำคัญในกระบวนการขัดเกลานั้นการให้และการรับการศึกษา ตลอดจนการฝึกวินัยในสถานศึกษานั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยปราศจากภาษานอกจากในชั้นเรียนแล้ว นักเรียนผ่านกระบวนการขัดเกลาอย่างไม่รู้ตัวใน

ที่ต่าง ๆ เช่น โรงอาหาร สนามเด็กเล่นทั้งในและนอกชั้นเรียน เด็กนักเรียน ซึมซับและถูกขัดเกลาให้ตระหนักถึงอัตลักษณ์ของตน เด็กจะเรียนรู้ว่าตนคือใครในสังคม แตกต่างจากคนรอบตัวอย่างไร และควรวางตัวอย่างไร อะไรควรพูดอะไรไม่ควรพูด ควรยอมรับและต่อต้านสิ่งใด และภาษาในหนังสือเรียนและที่คนรอบตัวใช้สื่อสารกับเด็กหญิงและเด็กชายก็จะต่างกันทั้งด้านคำศัพท์และโครงสร้างประโยค สภาวะแวดล้อมเหล่านี้หล่อหลอมให้เด็กเชื่อและเป็นไปตามกรอบที่สังคมกำหนด เด็กจะเห็นว่าสิ่งที่ตนประสบนั้นเป็นธรรมชาติ เขาเหล่านั้นไม่กังขาว่าเขาได้รับความยุติธรรมจากสังคมหรือไม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ไม่ได้ถูกต้องและยุติธรรมเสมอไป

งานวิจัยเรื่องภาษาและมิติ/บทบาทระหว่างเพศมากมายได้ศึกษาความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศที่แฝงอยู่ในการใช้ภาษาดังที่ Swann (2003) ได้กล่าวไว้ เด็กหญิงและเด็กชายมีลีลาการพูดที่แตกต่างกัน พวกเขาเลือกอ่านหนังสือต่างประเภทกัน และพวกเขา ก็จะเลือกเขียนหัวข้อต่างกัน ในลีลาที่ต่างกัน ตามคำกล่าวของ Swann ในหนังสือเรียนของเด็กนั้น ผู้ชายถูกอ้างถึงมากกว่า และตัวอย่างหรือภาพเขียน ภาพวาดต่าง ๆ ก็มักจะเป็นภาพผู้ชาย ผู้ชายที่ถูกนำเสนอในเรื่องราวต่าง ๆ ในบทเรียนจะมีบุคลิกกระฉับกระเฉง และไม่มีบทบาทจำกัดเหมือนตัวละครผู้หญิง หนังสือมักจะมีเพศเมียและไม่กล่าวถึงประสบการณ์ของผู้หญิงและเด็กหญิงและประโยชน์ที่พวกเขาทำให้แก่สังคม แผลงความรู้ที่พบมักจะถูกแฝงไปด้วยการเหมารวมและอคติทางเพศ ซึ่งถ้าเราเพิกเฉยไม่ทำอะไร ก็จะถูกปลุกฝัง เป็นที่ยอมรับและท้ายที่สุดก็จะทำให้ช่องว่างระหว่างสถานภาพหญิงชายกว้างขึ้นเรื่อย ๆ

ช่องว่างนี้จะกีดขวางมิให้สตรีก้าวหน้าไปตามศักยภาพของตน

โครงการการจัดตักภาษาที่แฝงอคติทางเพศในตำราเรียนเด็กประถม-ศึกษาและมัธยมศึกษาที่จะศึกษาและวิเคราะห์การเหมารวมทางเพศและภาษาที่แฝงด้วยอคติทางเพศในตำราเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียน วัตถุประสงค์หลักคือการรวมผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและด้านการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศจากแต่ละชาติให้เข้าร่วมแบ่งปันประสบการณ์ และพูดคุยเรื่องความท้าทายของแต่ละประเทศในการจัดช่องว่างระหว่างเพศที่แฝงอยู่ในหลักสูตรต่างๆ เพื่อหาทางลดตำราเรียนที่เต็มไปด้วยการเหมารวมภาพที่สื่ออคติทางเพศ ผู้ทำโครงการวิจัยนี้หวังว่าประสบการณ์ที่แลกเปลี่ยนกันเหล่านี้จะนำไปสู่แนวปฏิบัติอันเป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดสิ่งไม่พึงประสงค์ดังกล่าว เพื่อที่ว่าตำราเรียนที่จะใช้ต่อไปจะปราศจากเนื้อหา การใช้ภาษา และรูปภาพ รูปเขียนที่แฝงไปด้วยการกีดกันแบ่งแยกและความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ

ในส่วนถัดไปรายงานนี้จะนำเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการจัดเกลาทางสังคม ซึ่งจะครอบคลุมเนื้อหาการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยเกี่ยวกับมิติ/บทบาทระหว่างเพศและการศึกษาด้วย นอกจากนี้จะมีการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับสถานภาพสตรีในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากนั้นจะเป็นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการเหมารวมและภาษาที่แฝงอคติทางเพศ

กระบวนการการขัดเกลาทางสังคม : มิติ/บทบาทระหว่างเพศและการศึกษา

การขัดเกลาทางสังคมนั้นเป็นกระบวนการที่เราทุกคนที่เป็นส่วนหนึ่งทางสังคมจะต้องผ่าน การขัดเกลาจะขัดเกลาให้เรา มีความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมที่อยู่ในกรอบของสังคม เราเรียนรู้ซึมซับค่านิยมทางวัฒนธรรม เราทุกคนผ่านกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มต้นชีวิต และการขัดเกลาไม่ได้หยุดกระบวนการขัดเกลาเป็นกระบวนการระยะยาวตลอดทั้งชีวิต ช่วยให้เรายู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น วัฒนธรรมที่เราเรียนรู้จะหล่อหลอมให้เรามี อัตลักษณ์และความเชื่อตามที่สังคมเราคาดหวัง ในเรื่องมิติ/บทบาทระหว่างเพศนั้น เราถูกหล่อหลอมให้เชื่อตลอดมาว่าเพศหญิงและเพศชายนั้นแตกต่างกันทุกวัฒนธรรมจะมอบบทบาทที่ต่างกันแก่หญิงและชาย แต่ละกลุ่มจะถูกสอนให้ประพฤติตัวต่างกันในบริบทต่าง ๆ เช่น การทำงาน สันทนาการ การแต่งตัว การวางตัว และการใช้ภาษา

ดังที่ได้ย้ำมาว่าการจำแนกเพศเป็นหญิงชายนั้นเป็นประเด็นทางสังคม การศึกษาไม่ว่าจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการจึงเป็นกลไกสำคัญในการหล่อหลอมให้เด็กมีค่านิยม ความเชื่อตามที่สังคมกำหนด เด็กจะไม่ได้รับการสอนว่าสิ่งใดที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับและเครื่องมือที่ใช้ปลูกฝังความเชื่อที่มีประสิทธิภาพที่สุดก็คือภาษานั้นเอง นักมานุษยวิทยาเชิงภาษาศาสตร์ย้ำว่า ภาษามีได้เป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ใช้เพื่อการสื่อสารเท่านั้น

ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่ทรงพลังสำหรับหล่อหลอมและกระตุ้นเตือนมนโธสำนึกทางสังคมและศีลธรรม อัตลักษณ์ องค์กรความรู้และความเชื่อต่าง ๆ (Schieffelin and Ochs, 1986) ดังนั้น เมื่อเด็กเรียนภาษา เด็กจะได้เรียนค่านิยมความเชื่อต่าง ๆ ที่ฝังแน่นอยู่ในภาษานั้น ๆ มีงานวิจัยมากมายที่ศึกษาความสำคัญของภาษาในกระบวนการการขัดเกลาทางสังคม และนักวิจัยได้ชี้ชัดว่าภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมให้คนทำตามวิถีสังคม ซึ่งทั้งหมดนี้หมายความว่าภาษาและกระบวนการขัดเกลาที่ต่างต่อกันอย่างสิ้นเชิงและกัน ตามคำกล่าวของ Ochs and Schieffelin (2011) “ความคิดเกี่ยวกับสังคม อารมณ์ และสติปัญญาของเด็กหรือมือใหม่ในสังคมนั้นตั้งอยู่บนโครงสร้างที่ซับซ้อนซึ่งถักทอจากประเด็นทางเศรษฐกิจ การควบคุมของสังคมและครอบครัว อัตลักษณ์ของแต่ละคน บริบทต่าง ๆ ความเชื่อทั้งหลายที่มีในสังคมและแรงผลักดันอื่น ๆ”

ประเด็นที่ว่าความเชื่อทางสังคมอะไรที่แฝงอยู่ในภาษานั้น เป็นที่ยอมรับ และวิจัยต่อกันมาว่าภาษาและวัฒนธรรมนั้นสามารถแยกจากกันได้ Sapir (1949) ผู้กล่าวว่าการเรียนรู้ภาษานั้นเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเรียนรู้เรื่องทางสังคม ย้ำว่าโลกที่เรามองเห็นนั้นเกิดจากความคุ้นชินและสิ่งที่เราได้รับมาจากการอบรมเลี้ยงดูโดยที่เราไม่รู้ตัวแม้แต่น้อย สิ่งที่เราได้ยินได้เห็นเป็นดังที่เป็นเพราะภาษาที่เราใช้อยู่ทุกวัน สังคมทำให้เรามองและตีความตามที่เราได้รับการชี้แนะโดยผ่านภาษา ด้วยเหตุนี้ภาษาจึงเป็นกลไกการเรียนรู้ที่สำคัญทั้งในชีวิตประจำวัน ในบริบทการศึกษาที่เป็นทางการ และการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการจากโลกภายนอก

เราเรียนรู้และสำนึกในอัตลักษณ์ มิติ/บทบาทระหว่างเพศชาติพันธุ์ของเราเองจากครอบครัว และโรงเรียนก็เป็นสถานที่หล่อหลอมให้เรามีอัตลักษณ์อื่น ๆ มากมาย การศึกษาปลูกฝังให้เรามองตนว่าเป็นหญิงหรือชาย ว่าเราต้องประพฤติตัวเช่นไรจึงจะเหมาะสม เด็กนักเรียนจะค่อย ๆ แยกแยะว่าตนเองเป็นหญิงหรือชาย วิชาเรียนหลายวิชาจะถูกคิดว่าเป็นวิชาที่สะท้อนความเป็นชาย เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ กลศาสตร์ ซึ่งความคิดเช่นนี้จะกีดกันเด็กหญิงออกจากการเรียนวิชาเหล่านี้โดยที่เด็กไม่รู้ตัวเพราะได้รับการปลูกฝังว่าวิชาพวกนี้เป็นของชายโดยธรรมชาติ

เด็กหญิงที่มีความสามารถมากมายจึงเสียโอกาสเพราะความเชื่อผิด ๆ เหล่านี้ และถ้าเด็กชายเรียนวิชาที่สังคมให้ค่านิยมว่าเป็นวิชาสำหรับเด็กหญิง ก็จะถูกตราหน้าว่าอ่อนแอไม่เป็นลูกผู้ชาย (Smyth, 2007) ในทางปฏิบัติ เมื่อสังคมแบ่งเพศหญิงและชายแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นก็แยกออกเป็นของฝ่ายหญิงและชาย ซึ่งก็คือโรงเรียนจะปฏิบัติต่อสองเพศต่างกัน จะกำหนดทั้งสองเพศมีบทบาท พฤติกรรมต่างกัน เลือกเรียนและเล่นต่างกัน และสิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้บ่อยครั้งเต็มไปด้วยอคติ กล่าวคือเด็กหญิงจะไม่ได้รับสิทธิเสรีภาพ และการปฏิบัติเท่าเทียมกับเด็กชาย

สตรีในเอเชียอาคเนย์

ในสังคมส่วนใหญ่ จำแนกสิ่งรอบตัวเป็นสองขั้ว เช่น ชายกับด้า และมนุษย์เราถูกจำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ตามลักษณะกายภาพว่าเป็นหญิงและชาย การแบ่งเพศดังกล่าวพาให้สังคมกำหนดบทบาทและสถานะของแต่ละเพศ แต่ละเพศถูกมองต่างกันและได้รับมอบหมายหน้าที่ที่แตกต่างกันไป แต่ทั้งสองเพศก็ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ทุกวัฒนธรรมสังคมมีการเลือกปฏิบัติในเรื่องของเพศ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่สตรีมีอิสรภาพสูง โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับสตรีในภูมิภาคอื่น ๆ ของทวีปเอเชีย (จิน เกาหลี อินเดีย เป็นต้น) ที่ใช้ระบบสืบทอดสายเลือดทางบิดา และมีระบบชั้นวรรณะที่เคร่งครัด (ของอินเดีย) ประเพณีดังกล่าวฝังรากลึกในสังคม (Devasahayam, 2009) ในเอเชียอาคเนย์ระบบเครือญาตินั้นเป็นแบบนับเครือญาติทั้งทางพ่อและแม่ และการสืบทอดในบางวัฒนธรรมก็เป็นแบบสืบทอดทางมารดา แต่เราก็ไม่สามารถอ้างได้ว่าระบบเหล่านี้เป็นที่มาของอิสรภาพของสตรี และภูมิภาคนี้ปราศจากความเหลื่อมล้ำและอคติทางเพศทั้ง ๆ ที่ผู้หญิงมีความเป็นตัวของตัวเอง แต่ในสังคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผู้หญิงกลับถูกมองว่าด้อยคุณค่ากว่าผู้ชาย มีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่ทำให้ผู้หญิงถูกมองมีคุณค่าน้อยกว่าผู้ชาย ในครอบครัวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ลูกสาวถือเป็นสมบัติของตระกูลแต่ต่อลักษณะ

ของพวกเขา กลับเป็นอุปสรรคในหลาย ๆ ด้านของชีวิต Devasahayam (2004) กล่าวว่า เด็กผู้หญิงมักจะได้รับการศึกษาน้อยกว่าเด็กผู้ชายเพราะพ่อแม่มองเห็นว่าการให้การศึกษาแก่เด็กผู้ชายเป็นการลงทุนที่คุ้มค่ากว่า การศึกษาน้อยทำให้ผู้หญิงหมดโอกาสสร้างเครือข่ายทางสังคมเพราะพวกเขาจะถูกกักตัวทำงานอยู่ในบ้าน เมื่อความจำเป็นทางเศรษฐกิจผลักดันให้ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน หญิงด้อยโอกาสเหล่านี้ต้องเผชิญกับปัญหาในเรื่องการว่าจ้างงาน พวกเขาถูกกีดกันไม่ให้เข้าไปในแวดวงต่าง ๆ เช่น แวดวงการเมือง ในบางกรณีวัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อเหยียดหยามผู้หญิง คำสอนทางศาสนาสอนทุกคนว่า ผู้หญิงมีสถานะต่ำกว่าผู้ชาย ที่แย่ไปกว่านั้นคือผู้หญิงได้รับการขูดเกลากทางสังคมให้เชื่อว่าการปฏิบัติต่อพวกเขาอย่างไม่เท่าเทียมกับผู้ชายนั้นเป็นเรื่องธรรมชาติ และตนเองมิได้ถูกกระทำแต่อย่างใด ตามหมู่บ้านเราจะเห็นผู้หญิงทำงานในไร่นา และทำงานบ้านด้วย ในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูเพาะปลูกผู้หญิงบางคนถูกส่งไปทำงานเป็นคนรับใช้ตามบ้านคนมีฐานะและต้องส่งเงินกลับบ้านให้พ่อแม่ ผู้หญิงเหล่านี้ยอมรับสภาพว่าเป็นหน้าที่ของพวกเขา วัฒนธรรมและการขูดเกลากทางสังคมฝังรากลึก แม้แต่ผู้หญิงบางคนยังตั้งคำถามว่าทำไมเราต้องคิดถึงประเด็นในเรื่องของความเท่าเทียมกันด้วย ถ้าผู้หญิงอยู่ในครัวเรือนและ

ทำงานได้ดี และปล่อยให้ผู้ชายเป็นผู้นำ สังคมก็จะอยู่กันอย่างสงบราบรื่น
ดังนั้นเรื่องความเหลื่อมล้ำนี้ไม่ควรนำมาเป็นประเด็นแม้แต่น้อย

ถ้าค่านิยมทางวัฒนธรรมเป็นต้นเหตุของความเสียเปรียบของผู้หญิงแล้ว ปัจจัยภายนอกมีแต่จะทำให้สถานภาพของพวกเธอต่ำลงไปอีก ยุคล่าอาณานิคม โลกาภิวัตน์ จักรวรรดินิยมสมัยใหม่ และการกำเนิดของชาติรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นปัจจัยทำให้ช่องว่างทางเพศขยายตัวมากยิ่งขึ้น เช่น กฎหมายที่ร่างขึ้นในสมัยอาณานิคมที่ให้ผู้ชายเป็นใหญ่ขึ้น เป็นการลดอำนาจของผู้หญิงที่เคยมีมาตามธรรมเนียมดั้งเดิมโดยปริยาย ระบบกฎหมายที่อนุญาตให้จ้างผู้หญิงทำงานโดยได้รับค่าจ้างต่ำกว่าผู้ชายก็เช่นกัน การเติบโตทางเศรษฐกิจอันเป็นผลมาจากโลกาภิวัตน์เปิดโอกาสมาให้ผู้หญิงบางคน แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ผลักดันผู้หญิงเป็นจำนวนมากให้ไปทำงานที่มีสถานะต่ำ และมีรายได้น้อย การเน้นการส่งออก ทำให้หลายประเทศดึงแรงงานผู้หญิงเข้ามาเป็นแรงงานราคาถูก ส่งผลให้ผู้หญิงต้องไปทำงานเป็นแรงงานด้อยค่า Matsui (1999) พบว่าในประเทศเวียดนาม คนงานผู้หญิงทำงานได้ค่าจ้างเฉลี่ยเพียงประมาณ 1 ดอลลาร์สหรัฐต่อวันเท่านั้น และผู้หญิงบางคนก็ถูกลวนลามทางเพศในที่ทำงาน ในขณะที่ผู้หญิงทำงานด้วยค่าจ้างที่ต่ำกว่าผู้ชาย ผู้หญิงยังต้องทำงานจำนวนชั่วโมงมากกว่าและเลิกงานที่หลัง Ismail (2018) กล่าวว่าผู้หญิงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีส่วนในการส่งเสริมจีดีพีของภูมิภาคโดยรวมถึงร้อยละ 36.4 อย่างไรก็ตามสถิติดังกล่าวไม่ได้นับรวมผู้หญิงที่ทำงานแบบไม่เป็นทางการ ทั้ง ๆ ที่โดยความเป็นจริงแล้วคนกลุ่มนี้

มีส่วนส่งเสริมเศรษฐกิจโดยทางอ้อม ผู้หญิงแบกรับงานที่ไม่ได้รับค่าจ้างอีกมากมาย เช่น การดูแลบุตรหลาน และญาติผู้ใหญ่ที่สูงวัย จับจ่ายซื้อของเข้าบ้าน ทำอาหาร และทำความสะอาดบ้าน เป็นต้น

ตัวเลขทางสถิติเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้หญิงบ่งชี้ว่าผู้หญิงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนี้เป็นผลมาจากความพยายามทั้งของรัฐบาลของแต่ละประเทศ ตลอดจนขององค์กรระหว่างประเทศที่มุ่งมั่นจะพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรี ตัวเลขบ่งชี้ว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมในภาคการเมืองมากขึ้น มีสุขภาพที่ดีขึ้น ได้รับการจ้างงานเพิ่มขึ้น และได้รับการศึกษาสูงขึ้น ตัวอย่างเช่น ในประเทศสิงคโปร์ จำนวนผู้แทนในสภาที่เป็นผู้หญิงมีเพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบันผู้แทนหญิงในสภาสิงคโปร์สูงถึงร้อยละ 24.5 ซึ่งสูงมากกว่าค่าเฉลี่ยของสภาผู้แทนราษฎรทั่วโลกที่ร้อยละ 18 และเช่นเดียวกันในปี 2007 ผู้แทนหญิงในสภาของประเทศลาวและประเทศเวียดนามมีมากกว่าร้อยละ 25 แนวโน้มที่สูงขึ้นนี้พบในทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การจ้างงานสตรีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก ข้อมูลจากองค์กรแรงงานสากลระบุว่าในปี 2006 อัตราการจ้างงานผู้หญิงนั้นต่ำกว่าอัตราการจ้างงานผู้ชาย ในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีอัตราการเข้าร่วมแรงงานของผู้หญิงสูงที่สุดที่ร้อยละ 72 และ 66 ตามลำดับ ประเทศอื่น ๆ ที่เหลือยังคงมีอัตราอยู่ที่ราว ๆ ร้อยละ 50 หรือต่ำกว่านั้น

ในด้านสุขภาพ ผู้หญิงมีความเสี่ยงมากกว่าผู้ชาย ข้อมูลระบุผู้หญิงสิงคโปร์ราว ๆ 1,300 คนเป็นมะเร็งเต้านม และในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาในประเทศสิงคโปร์ จำนวนคนไข้มะเร็งเต้านมได้เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 25 อีกประเด็นหนึ่งในเรื่องสุขภาพคืออัตราการตายของแม่จากการคลอดบุตร ซึ่งยังคงเป็นเรื่องปกติในประเทศที่ยังไม่พัฒนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้สืบเนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงการตรวจสุขภาพทางนรีเวชทั้งก่อนและหลังคลอดที่ดีได้อย่างเต็มที่

ข้อมูลทางด้านการศึกษาแม้จะดูดีขึ้น แต่ก็ทำให้เราเข้าใจผิดไปได้ว่าทุกอย่างดีขึ้น ในขณะที่สถิติระบุว่าจำนวนผู้หญิงที่สามารถเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามากกว่าผู้ชาย แต่เราก็ไม่สามารถจะสรุปได้ว่าช่องว่างระหว่างเพศได้ลดลง เมื่อพิจารณาข้อมูลอย่างถ่องแท้ เรา

กลับพบว่าผู้หญิงต้องดิ้นรนต่อสู้มากกว่าเพื่อนนักศึกษาชายเพียงเพื่อจะได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ระบบมิได้ปฏิบัติต่อนักศึกษาหญิงดีเท่าที่ปฏิบัติต่อนักศึกษาชาย ครอบครัวเองก็เรียกร้องจากนักศึกษาหญิงมากกว่าเวลาที่ทุ่มเทในการศึกษาเล่าเรียนต้องเป็นหลังจากการทำงานบ้านเสร็จแล้ว สภาพแวดล้อมที่โรงเรียนไม่ค่อยสนับสนุนนักศึกษาหญิงเท่ากับสนับสนุนนักศึกษาชาย นักศึกษาหญิงที่พวกเขาต้องฝ่าฟันอุปสรรคมากมายและตั้งได้กล่าวแล้ว เมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานผู้หญิงที่มีการศึกษาเท่ากับผู้ชายจะได้ค่าตอบแทนได้น้อยกว่าสำหรับงานในตำแหน่งเดียวกัน ด้วยเหตุดังกล่าวมาแล้วการมองที่สถิติเพียงอย่างเดียวอาจทำให้เรามองข้ามประเด็นความไม่เท่าเทียมกันไปได้

การเหมารวมทางเพศและผลกระทบ

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมของคนในสังคม ทุกสังคมจะสร้างกลไกทางวัฒนธรรมที่ควบคุมให้แต่ละเพศประพฤติตามแนวทางที่สังคมยอมรับ กลไกดังกล่าวทำให้สังคมสามารถรักษาดุลยภาพไว้ได้ อย่างไรก็ตามตามดุลยภาพมิได้หมายความว่าทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน การควบคุมทางสังคมโดยทั่วไปจะมีผลได้ต่อเมื่อไม่มีใครตั้งคำถามขึ้นมาเป็นประเด็น สำหรับความคาดหวังต่อมิติ/บทบาทระหว่างเพศ การควบคุมทางสังคมมีผลโดยเฉพาะเมื่อกระบวนการขัดเกลาทางสังคมตอกย้ำให้คนเชื่อในบทบาทที่สังคมกำหนดและบทบาทเหล่านั้นก็จะคงอยู่สืบไป ความเชื่อในสิ่งที่สังคมเหมารวมนั้นเมื่อหยั่งรากลึก ก็ยากที่จะขจัดออกไปได้ การเหมารวมนั้นทำให้คนคิดว่าบุคคลที่ถูกจัดให้อยู่ในประเภทเดียวกันจะมีลักษณะเหมือนกันทุกคน เช่น หากเป็นหญิงก็อ่อนแอ ไม่กล้าตัดสินใจ (Lindsey, 1994) อาจมีใครโต้แย้งว่าการเหมารวมนั้นเป็นไปในเชิงลบเสมอไป แต่ข้อเท็จจริงก็คือผู้หญิงมักได้รับความเสียหาย เนื่องจากจะถูกสรุปว่ามีลักษณะตามที่สังคมเหมารวม วัฒนธรรมสังคมส่วนใหญ่ชักนำให้เราคิดว่าผู้หญิงเป็นเพศอ่อนแอและเป็นผู้ถูกกระทำ สิ่งที่มาคือ ผู้หญิงทราบตระหนักถึงสิ่งที่พวกเขาสมควรได้รับและผู้ชายมักจะได้รับโอกาสมากกว่าโดยอัตโนมัติ ซึ่งในบาง

กรณีผู้ชายเหล่านั้นไม่มีคุณสมบัติที่สมควรจะได้รับโอกาสดังกล่าวนั้นเลย การเหมารวมและอคติทางเพศมีให้เห็นมากมายในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่อคติทางเพศสภาพในตำรามักถูกมองว่าเป็นเรื่องไกลจากประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำทางเพศ ทั้ง ๆ ที่ประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขหากเราต้องการได้มาซึ่งความเสมอภาคทางเพศ การศึกษาถือว่าเป็นกุญแจสำคัญที่จะลดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศสภาพได้ แต่ที่น่าประหลาดใจคือการใช้ภาษาและความไม่สมดุลในการนำเสนอตัวแทนทางเพศในตำราสามารถสร้างอคติในเรื่องของเพศและทำให้การเหมารวมทางเพศนั้นเลวร้ายลงได้ ปัญหาเหล่านี้มีอยู่แพร่หลายทั้งในประเทศอนุรักษนิยม ประเทศที่กำลังพัฒนา ตลอดจนประเทศที่เจริญก้าวหน้าและพัฒนาแล้วเช่นกัน

ประเทศสมาชิกอาเซียนต่าง ๆ แม้ว่าจะสามารถขจัดความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศได้พอสมควร ก็ยังคงมีความไม่เสมอภาคระหว่างเพศให้เห็นในหลายมิติทางสังคม เช่น การศึกษา สุขภาพ และการเป็นตัวแทนทางการเมือง (ASEAN Secretariat, 2007) อคติทางเพศที่แสดงออกมากในตำราสามารถจะส่งผลที่ยาวนาน กล่าวคือสิ่งที่แฝงอยู่จะถูกมองว่าเป็นเรื่องธรรมชาติซึ่งทุกคนต้องยอมรับเพราะไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้

เนื่องจากเด็กและเยาวชนนั้นมีการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับโลกตั้งแต่วัยเยาว์ (Jasmani et al, 2011) ดังนั้นอคติและการเหมารวมทางเพศในตำราควรจะเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่ประเทศสมาชิกให้ความสนใจ เพราะประเด็นดังกล่าวทำให้ปัญหาเหลื่อมล้ำทางเพศนั้นเลวร้ายลง เพราะเยาวชนจะเชื่อและยึดติดกับตำราที่ตนอ่าน ส่วนต่อไปของรายงานนี้จะรวมและสรุปตลอดจนอภิปรายผลงานวิจัยเกี่ยวกับอคติและการเหมารวมทางเพศในตำราเรียน

การเหมารวมทางเพศที่แฝงอยู่ในตำราเรียน

งานวิจัยมากมายยืนยันว่าภาษาที่แฝงอคติทางเพศนั้นมีมากมายในตำราเรียน Na Pattalung (2008) วิเคราะห์ตำราภาษาอังกฤษที่เขียนโดยคนไทยซึ่งมีจำหน่ายที่ร้านหนังสือที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและชี้ให้เห็นถึงประเภทของภาษาที่เหยียดเพศซึ่งปรากฏในตำราเรียนเหล่านั้น ผลงานวิจัยพบว่าในตำราเรียนมีภาษาที่แฝงอคติทางเพศ และใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ชายเป็นคำมาตรฐาน คำต่าง ๆ เช่น chairman, weatherman, middleman เป็นต้น และการใช้คำสรรพนาม he หรือ his แทนนามที่ไม่ได้ระบุเพศ นอกจากนี้ยังมีการใช้คำหลายคำที่แบ่งแยกหญิงจากชาย เช่น waitress, Mrs., Miss เป็นต้น งานวิจัยดังกล่าวยังนำเสนอด้วยว่า มีคำต่าง ๆ ประเภทที่ใช้ร่วมกัน (double binds) ที่ส่งเสริมให้เกิดการเหยียดเพศได้ ยกตัวอย่างเช่นคำว่า silence/shame ร่วมกับคำที่หมายถึงผู้หญิง สิ่งเหล่านี้ตอกย้ำภาพว่าผู้หญิงควรจะเงียบปาก คำว่า aging/visibility ที่ใช้ร่วมกันทำให้เกิดความรู้สึกว่าผู้หญิงจะมีค่าน้อยลงเมื่ออายุมากขึ้น และ womb/brain เมื่อใช้ร่วมกันมีนัยว่าผู้หญิงไม่สามารถใช้ร่างกายและสติปัญญาได้ในเวลาเดียวกัน จากการวิเคราะห์ที่ยังค้นพบอีกว่าตำราแสดงภาพของเพศชายเป็นเพศที่ครอบงำ โดยการให้คำจำกัดความคำว่า “power” ว่าเป็นอำนาจทางกายภาพและการควบคุม และ “ความสำเร็จ” ในความหมายของ

ความสำเร็จในหน้าที่การงานของผู้ชายที่เชื่อกันมาแต่ดั้งเดิม นอกจากนั้นยังมีรูปภาพของครอบครัวซึ่งบิดาเป็นใหญ่ในบ้าน เป็นหัวหน้าครอบครัว การศึกษาสรุปผลว่าผู้เขียนตำราไม่ได้สำนึกหรือรู้สึกถึงประเด็นและการเหมารวมทางเพศแต่อย่างใด ผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรมีการใช้กลยุทธ์เพื่อส่งเสริมภาษาที่ไม่ปราศจากอคติทางเพศในตำราที่ใช้ในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

Lee and Collin (2008) วิจัยเปรียบเทียบตำราเรียนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาในฮ่องกงที่ตีพิมพ์เมื่อไม่นานมานี้กับหนังสือที่ตีพิมพ์ในช่วงทศวรรษ 1980-1990 ทั้งสองต้องการดูว่าตำราเหล่านี้มีพัฒนาการเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศหรือไม่ การวิจัยพบว่าตำราปัจจุบันมีพัฒนาการดีขึ้น สตรีได้รับการอ้างอิงมากขึ้น มีการใช้สรรพนามซึ่งเป็นสรรพนามกลางคือไม่ได้เป็นสรรพนามสำหรับผู้ชายเท่านั้น การกล่าวถึงผู้หญิงก็ใช้คำนำหน้าที่เป็นกลางซึ่งไม่แสดงถึงสถานภาพการสมรสของผู้หญิง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเสนอว่ายังมีเรื่องที่ต้องปรับปรุงอีกมาก ในตำราเหล่านี้ยังคงมีการนำเสนอเนื้อหาที่ถือว่าผู้หญิงอ่อนแอกว่าผู้ชาย เช่น ผู้หญิงถูกเหมารวมให้มีอาชีพหน้าที่การงาน เช่น พนักงานต้อนรับ ครูแนะแนว และคนรับใช้ นอกจากนี้ผู้หญิงยังถูกเหมารวมให้มีกิจกรรมเฉพาะ เช่น ทำงานบ้าน และงานวิจัยพบ

อีกว่าตำราทั้งในยุคก่อนและปัจจุบันยังให้ความสำคัญต่อผู้ชายเหมือนเดิม คือไม่ได้ลดน้อยลง เวลากล่าวถึงทั้งสองเพศ ผู้ชายจะได้รับการกล่าวถึงก่อน และรูปภาพในหนังสือก็จะเป็นรูปภาพผู้ชายมากกว่ารูปภาพผู้หญิง ผู้วิจัยเสนอให้มีแนวปฏิบัติสำหรับบรรณาธิการที่ผลักดันให้ทั้งสองเพศได้รับการกล่าวถึงอย่างเท่าเทียมกัน และไม่มีเพศใดถูกเหมารวม ตลอดจนให้แน่ใจว่าภาษาที่ใช้ปราศจากอคติทางเพศ นอกจากนี้ควรจัดให้มีโครงการให้ครูได้ทราบถึงวิธีจัดการกับตำราที่มีอคติทางเพศด้วย

ในงานวิจัยเรื่องความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศในตำราภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาในมาเลเซีย Jasmani et al (2011) วิเคราะห์การใช้คำกริยาที่แฝงไปด้วยอคติทางเพศ งานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎี Hidden Curriculum Theory วิเคราะห์คำกริยาห้าประเภท คือ กริยาอาการ (activity verbs) กริยาบอกกระบวนการ (process verbs) กริยาบอกความรู้สึกสัมผัสทางกาย (verbs of bodily sensation) กริยาบอกเหตุการณ์ (transitional event verbs) และกริยาที่เกิดในเวลาสั้น (momentary verbs) ผู้วิจัยพบว่าในตำราจะโยง activity verbs กับผู้ชายมากกว่า และตำราก็จะกล่าวถึงผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ส่วนการเหมารวมทางเพศนั้นมีอยู่มากมาย ผู้หญิงได้รับการกล่าวถึงว่าอ่อนหวาน มีความเห็นอกเห็นใจมากกว่า ส่วนผู้ชาย

ก็จะถูกเชื่อมโยงกับความกล้าได้กล้าเสี่ยง ในเชิงลบผู้หญิงถูกบรรยายว่าไม่มั่นใจ เป็นฝ่ายรองรับ ในขณะที่ผู้ชายนั้นเป็นผู้นำ และเป็นผู้แก้ปัญหา กิจกรรมที่ผู้หญิงทำจะเป็นกิจกรรมภายในบ้าน ส่วนกิจกรรมของผู้ชายก็จะเป็นกิจกรรมนอกบ้าน ในตอนสรุป งานวิจัยนี้ย้ำว่า การไม่ได้รับการกล่าวถึง และการเหมารวมทางเพศนี้ จะส่งผลกระทบต่อเชิงลบ เพราะนักเรียนจะได้รับความรู้ที่ไม่เที่ยงตรง และความรู้นี้จะส่งผลกระทบต่อความมั่นใจในตัวเองของนักเรียนผู้หญิง

Pauwels and Winter (2004) ศึกษาเรื่องการปรับปรุงผลกระทบของการใช้ภาษาที่รวมทั้งเพศชายและเพศหญิง ข้อมูลที่ใช้ นำมาจาก International Corpus of English ตำราที่วิเคราะห์คือ ตำราในสิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ ผลการวิจัยพบว่าการปรับปรุงให้ครอบคลุมทั้งเพศหญิงเพศชายนั้นไม่ดีเท่าที่ควร ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้คำแทนคำศัพท์ที่มีคำว่า man เช่น humankind แทนคำว่า mankind แต่ทว่าในตำราของฟิลิปปินส์นั้นยังพบว่าสรรพนาม he นั้นถูกใช้กับนามทั่วไปที่ไม่ได้ระบุเพศด้วย

การวิจัยรูปภาพในตำราเรียนของอินโดนีเซีย Ena (2003) เจาะจงประเด็นด้านศาสนาชาติพันธุ์ สังคม เศรษฐกิจและมิติ/บทบาทระหว่างเพศ ผลการวิจัยระบุว่าภาพที่ใช้ในตำรามีการเหมารวมทางเพศ ผู้หญิงถูกนำเสนอ

ว่าเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กในครอบครัว และหากมีรูปภาพการแสดงอารมณ์ ภาพเหล่านั้นก็จะเป็นภาพผู้หญิง เช่น อารมณ์เศร้า เห็นอกเห็นใจ แม้ว่าอาชีพหลายอาชีพจะมีภาพที่รวมผู้หญิงอยู่ด้วย เช่น ตำรวจ ครู แต่ก็มียาอาชีพที่ใช้ภาพผู้ชายเท่านั้น เช่น แพทย์ นักการเมือง และทหาร โดยรวมหนังสือนำเสนอภาพลักษณะผู้ชายว่ามีลักษณะเป็นผู้นำและครอบงำผู้หญิง งานวิจัยนี้สรุปว่าภาพที่ใช้ในนั้นไม่สะท้อนความเป็นจริงของอินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศที่มีประชากรผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย และผู้หญิงก็มีบทบาทสำคัญมากขึ้นในหลาย ๆ ภาคส่วน เช่น ร้อยละ 11 ของที่นั่งในสภาในปี 2013 นั้น เป็นของผู้หญิง งานวิจัยเชิงเปรียบเทียบอีกชิ้นหนึ่งคืองานวิจัยของ Vu (2008) เกี่ยวกับการเหมารวมทางเพศและภาษาที่แฝงอคติทางเพศในตำราเรียนของนักเรียนเวียดนาม งานนี้เปรียบเทียบตำราช่วงก่อนและหลังการปฏิรูป

ตำราในเวียดนาม นอกจากศึกษาตำราแล้ว งานวิจัยที่ศึกษาทัศนคติการเหมารวมทางเพศของครูเช่นกัน และสำรวจว่ากลุ่มครูมีปฏิกิริยาอย่างไรต่อการเหมารวมทางเพศที่มีอยู่ในตำราเรียน งานวิจัยพบว่าการปฏิรูปตำรานั้นไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงมากมายนัก ในตำรามีตัวละครที่เป็นชายมากกว่าหญิงทั้งในตำราสมัยเก่าและใหม่ และจริง ๆ แล้วผู้หญิงในตำราสมัยใหม่มีน้อยกว่าผู้ชายถึงสองเท่า และผู้ชายจะถูกกล่าวถึงว่าเป็นผู้ก่อการ มีความเป็นตัวของตัวเอง ในขณะที่ผู้หญิงถูกกล่าวถึงว่าเป็นคนนอก เป็นผู้รับเคราะห์ และงานวิจัยพบว่าทั้งครูและนักเรียนเหมารวมทางเพศ โดยที่ครูไม่คิดว่าตัวเองมีความคิดผิด ๆ เช่นนั้น ผู้วิจัยเรียกร้องให้มีการแก้ปัญหาย่างเร่งด่วน โดยจัดให้มีการอบรมครูให้ทราบถึงและขจัดอคติการเหมารวมทางเพศ

ข้อมูลสังเคราะห์จากการนำเสนอในการประชุม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าจุดประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้คือการแสวงหาแนวปฏิบัติอันพึงประสงค์ที่จะเป็นตัวอย่างในการจัดการเหมารวมและภาษาที่มีอคติทางเพศที่ปรากฏในตำราเรียนของนักเรียนในประเทศสมาชิกอาเซียน คณะผู้วิจัยได้จัดการประชุมระดมสมองขึ้น เป็นการประชุมสองวัน ประเทศสมาชิกทุกประเทศได้ส่งตัวแทนซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา นอกจากนี้ ตัวแทนจากสำนักเลขาธิการอาเซียน ยังได้เข้าประชุมด้วย เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับ

สิ่งต่าง ๆ ที่อาเซียนได้ทำไปแล้วเกี่ยวกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเพศ ก่อนการประชุม คณะผู้วิจัยได้ส่งคำถามให้แก่ทุกคนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำเสนอข้อมูล ผู้นำเสนอจากแต่ละประเทศต้องตอบคำถามและให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านความเสมอภาคระหว่างเพศในประเทศของตน ตลอดจนความพยายามของประเทศของตนในการลดความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ เจตคติและค่านิยมของคนในประเทศเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ ระบบการศึกษา และการเหมารวมและอคติทางเพศในสังคมของตน นอกจากนี้ทางผู้วิจัยได้ขอให้แต่ละประเทศนำตัวอย่างตำราเรียนที่มีการเหมารวมทางเพศและภาษาที่แฝงอคติทางเพศมาแบ่งปันให้สมาชิกพิจารณาด้วย

การประชุมเริ่มด้วยการนำเสนอภูมิภาคที่ศันทางด้านมิติ/บทบาทระหว่างเพศของแต่ละประเทศและภูมิภาคที่ศันของทุกประเทศมิได้แตกต่างกันมากนัก แต่ละประเทศมีกลไกในการลดความเหลื่อมล้ำและกลไกอื่นที่มีตั้งแต่ความพยายามรณรงค์ไปจนถึงการบังคับใช้กฎหมายที่บัญญัติว่าผู้หญิงจะต้องได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกับผู้ชาย

ให้สัมภาษณ์สื่อ

แนวทางปฏิบัติอันเป็นเลิศ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การวิจัยนี้มุ่งหาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจากประเทศสมาชิก ส่วนต่อไปของรายงานนี้จะนำเสนอสิ่งที่สังเคราะห์ได้จากการประชุมซึ่งสะท้อนถึงความพยายามของชาติสมาชิกอาเซียนเป็นที่เด่นชัดอยู่แล้วว่าการเหมารวมทางเพศและภาษาที่มีอคติทางเพศนั้นมีอยู่ในตำราของทุกประเทศในอัตราที่ต่างกัน ซึ่งทุกประเทศเห็นพ้องต้องกันในเรื่องนี้ ดังนั้นแต่ละประเทศอยู่ในระดับที่ต่างกันในการแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคนี้ บางชาติอาจเพียงเริ่มต้น แต่บางชาติก้าวหน้าไปในระดับสูงขึ้น ออกกฎหมายบังคับให้เกิดความเสมอภาคแล้ว ทุกแนวปฏิบัติที่สังเคราะห์มาจากการประชุม ถือได้ว่าเป็นเลิศในบริบทของแต่ละประเทศ ดังนั้นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในหัวข้อถัดไปจึงแยกย่อยออกเป็น แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในขั้นแรกเริ่ม และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในระดับที่ไปได้ไกลพอสมควรแล้ว โดยแนวปฏิบัติในขั้นแรกเริ่มจะได้รับการกล่าวถึงก่อน ซึ่งแนวปฏิบัติดังกล่าวสามารถเป็นแม่แบบขั้นพื้นฐานในการฝ่าฟันปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศ

ความพยายามไปสู่ความเสมอภาค

ค้นหาสาเหตุ :
บรูไนดารุสซาลาม

ตัวแทนจากประเทศบรูไนดารุสซาลามนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับระบบการศึกษาของประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หลังมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โรงเรียนของรัฐบาลนั้น ไม่ได้เก็บค่าเล่าเรียนแต่อย่างใด ภาษาที่สอนในโรงเรียนคือภาษามลายู ภาษาอังกฤษ และภาษาอารบิก (ซึ่งเป็นภาษาหลักของวิชาศาสนา) นอกจากนี้ ยังมีภาษาอื่น ๆ เช่น จีนและญี่ปุ่น สถานการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ คือ ยังมีการเหมารวมทางเพศและภาษาที่แฝงอคติทางเพศปรากฏอยู่ในตำราเรียนที่เป็นภาษามลายูและภาษาอังกฤษ ตามความคิดของผู้นำเสนอ สาเหตุหลัก คือ หลักคำสอนศาสนาอิสลามซึ่ง

กันมิให้สตรีมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่าง ด้วยเหตุนี้ผู้หญิงจึงกลายเป็นพลเมืองชั้นสอง ยิ่งไปกว่านั้นวัฒนธรรมและประเพณีที่ครอบให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายรับใช้ผู้ชาย ความคิดที่ตกค้างจากจักรวรรดินิยมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เน้นความสำคัญของผู้ชาย และความคิดนี้ก็ยังดำรงอยู่จนปัจจุบัน จากสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมด บรูไนดารุสซาลามมีความพยายามแก้ไขปัญหาความไม่เสมอภาคโดยการสร้างจิตสำนึกและจัดหาแนวทางการฝึกอบรมให้แก่ผู้ให้การศึกษาและประชาชนโดยทั่วไป

ระดมการสนับสนุนจากผู้อื่น :
กัมพูชา

ผู้นำเสนอกจากัมพูชาให้ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสตรี
ในแวดวงต่าง ๆ ของสังคมกัมพูชา แม้ว่าจำนวนของผู้หญิงในการมีส่วนร่วม
จะเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ แต่ยังมีอีกหลายสิ่งที่จะต้องกระทำ ความพยายาม
หลายอย่างในการลดช่องว่างนั้นกำลังดำเนินการอยู่ ความพยายามที่
ดำเนินอยู่เหล่านี้ทำโดยผ่าน National Policy Framework and
Mechanism หรือกรอบและกลไกนโยบายแห่งชาติประเทศกัมพูชา
มีกระทรวงกิจการสตรี (MOWA) ซึ่งหน้าที่สำคัญคือการดูแลประเด็น
ทางมิติ/บทบาทระหว่างเพศ กระทรวงกิจการสตรีทำหน้าที่เป็นตัวกลางใน
การกระตุ้นองค์กรภาครัฐอื่น ๆ ตลอดจนองค์กรประชาสังคมและภาคเอกชน
ในการบูรณาการเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศเข้าไปในนโยบายของตน
ในการจัดการเรื่องความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศ รัฐบาลกัมพูชาได้สร้าง
เครือข่ายความร่วมมือเพื่อช่วยผลักดันเรื่องนี้ ตัวอย่างเช่น คณะทำงานเรื่อง
มิติ/บทบาทระหว่างเพศ (TWG-G) ซึ่งมีกระทรวงกิจการสตรีเป็นประธาน
และร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ เช่น UNDP และ JICA เพื่อ

อำนวยความสะดวกการก่อตั้ง การบังคับใช้ และการตรวจสอบ กลยุทธ์การให้ความสำคัญ
สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างผู้นำสตรี กลยุทธ์เรื่องการลดความรุนแรง
ต่อสตรี และการเพิ่มพลังทางเศรษฐกิจแก่สตรี นอกจากนี้ กระทรวงกิจการ
สตรีและกระทรวงศึกษาฯยังร่วมมือกันส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ
ในแวดวงการศึกษาอีกด้วย กระทรวงศึกษาฯเองก็มีความพยายามจัดการให้
หลักสูตรในโรงเรียนเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ
แม้จะมีความพยายามเหล่านี้ ผู้นำเสนอกจากประเทศกัมพูชาก็ยอมรับว่า
ยังมีปัญหามากมายที่ประเทศของตนต้องเผชิญอยู่ เช่น ความคิดแบบดั้งเดิม
ซึ่งให้คุณค่าแก่เฉพาะเพศชาย แนวปฏิบัติเช่นการแต่งงานตั้งแต่วัยเด็ก
ความรุนแรงในครอบครัวยังปรากฏให้เห็น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ขวางกั้น
ความก้าวหน้าของสตรีเพศ

ขอความช่วยเหลือจากภายนอก :
ลาว

ผู้นำเสนอกล่าวให้รายละเอียดสถานการณ์ความเสมอภาคระหว่างเพศในประเทศของตน ระหว่างปี 2003 – 2007 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวริเริ่มความพยายามบูรณาการการผลักดันประเด็นเรื่องมิติ/บทบาทระหว่างเพศเข้ากับหลักสูตรและอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา ในช่วงดังกล่าวธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ให้การสนับสนุนโครงการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมุ่งประเด็นไปที่ความเสมอภาคในโอกาสเข้าถึงการศึกษาและคุณภาพการบริหารจัดการการประถมศึกษาใน 50 เขตได้ถูกดำเนินการ หนึ่งในองค์ประกอบของโครงการดังกล่าว คือ การอบรมผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นมิติ/บทบาทระหว่างเพศ ชาติพันธุ์ และทักษะด้านการสอน เงินช่วยเหลือและการสนับสนุนจาก UNESCO ในกรุงเทพมหานครเอื้อให้รัฐบาลเสริมสร้างสมรรถนะของผู้ร่างหลักสูตรในสังกัดกระทรวงศึกษาและการกีฬาเพื่อสนับสนุนและผลักดันประเด็นมิติ/บทบาทระหว่างเพศ

โครงการอีกหนึ่งโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก ADB คือ การพัฒนาส่วนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic Education Sector Development) ซึ่งดำเนินการระหว่างปี 2007 – 2013 โครงการนี้มุ่งเน้นสามหลักการด้านการศึกษา ซึ่งก็คือความเท่าเทียมการเข้าถึงคุณภาพและการบริหาร

จัดการและความเท่าเทียมระหว่างเพศที่เป็นหนึ่งในมาตรการด้านความเสมอภาคในการเข้าถึง ตามคำกล่าวของ ADB กิจกรรมที่ดำเนินอยู่ซึ่งเน้นความเสมอภาคระหว่างเพศ คือ

- การกำหนดให้สร้างสุขาสำหรับนักเรียนหญิง
- การแบ่งทุนครึ่งหนึ่งให้นักเรียนหญิง
- การเพิ่มตัวแทนที่เป็นสตรีในการบริหารโรงเรียน
- การเน้นให้ไม่มีการแบ่งแยกในการเก็บข้อมูล
- การเน้นให้ทุกฝ่ายสนใจและไม่เพิกเฉยต่อประเด็นมิติ/บทบาทระหว่างเพศ และชาติพันธุ์ในการร่างหลักสูตร การสร้างตำรา การแนะแนวครู ทั้งนี้โดยการใช้ตารางตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรซึ่งจัดทำโดยคณะที่ปรึกษา

โครงการนี้ส่งผลพลัคือการปรับกรอบหลักสูตรแบบบูรณาการสำหรับชั้น 1-12 และการนำหลักสูตรใหม่มาใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดยกระทรวงศึกษาและการกีฬา หลักสูตรใหม่ ตำรา และแนวทางสำหรับครูนั้นเป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับประเด็นมิติ/บทบาทระหว่างเพศ จากการสนับสนุนของ AusAID กระทรวงศึกษาและการกีฬาเริ่มโครงการคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic Education Quality Project) เพื่อพัฒนาหลักสูตรชั้นประถมหลักสูตรใหม่ (ระดับ 1 – 5) และเพื่อปรับปรุงความสามารถของครู ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบสนับสนุนการศึกษา เช่น การวางแผนและบริหารจัดการ โครงการนี้นั้นให้หลักสูตรใหม่และตำราต่าง ๆ ตลอดจนแนวปฏิบัติสำหรับครูที่ตระหนักถึงประเด็นเรื่องมิติ/บทบาทระหว่างเพศและไม่กีดกันกลุ่มผู้ด้อยโอกาส (Bequal Lao 2019) เพื่อให้แน่ใจว่ามีความตระหนักถึงมิติ/บทบาทระหว่างเพศ การสร้างความสามารถในการร่างหลักสูตรได้รับการดำเนินการโดยสถาบันวิจัยศาสตร์ด้านการศึกษา สถาบันวิจัยศาสตร์ด้านการศึกษารับหน้าที่ดำเนินการสร้างความสามารถในการร่างหลักสูตร เพื่อให้แน่ใจว่าหลักสูตรที่ร่างขึ้นไม่เพิกเฉยต่อประเด็นมิติ/บทบาทระหว่างเพศ ยิ่งไปกว่านั้น

ยังมีการสร้างขีดความสามารถของกระทรวงศึกษาและการกีฬาเพื่อตรวจสอบและประเมินการออกแบบและคุณภาพของสื่อการสอนด้วยหลักสูตรของชั้นปีที่ 1 ภายใต้โครงการนี้ได้ผ่านการปรับและกำลังบังคับใช้ทั่วประเทศตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ปี 2019

ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หน่วยงานที่รับผิดชอบร่างหลักสูตรได้รับการสนับสนุนจาก UNESCO กรุงเทพมหานครในการประเมินหลักสูตรและสื่อการศึกษา โดยผ่าน “เลนส์เรื่องมิติ/บทบาทระหว่างเพศ” ซึ่งกำหนดให้มีการตรวจสอบว่าตำรามีการกล่าวถึงผู้หญิงและผู้ชายอย่างเท่าเทียมกัน การใช้ค่านามสรรพนามที่เป็นกลาง บทบาทหญิงชายที่กล่าวถึงต้องปราศจากอคติ และภาษาที่ใช้ต้องไม่แฝงอคติทางเพศ การปรับหลักสูตรประกอบด้วย การปรับปรุงแง่มุมต่าง ๆ ที่กล่าวมาตลอดจนมีการเพิ่มการสร้างความเข้มแข็งและความเสมอภาคให้สตรี ความพยายามดังกล่าวในการทำให้ตำรามีอคติทางเพศ และปัญหาความไม่เสมอภาคน้อยลงนั้น ทำให้สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำนั้นค่อย ๆ ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

Lao Language,
Additional level 3

Lao Language,
level 3

Lao Language,
level 1

ຕົວຢ່າງຕໍາຣາຂັ້ນປະຖົມສຶກສາ

เริ่มต้นด้วยโครงการ :
เมียนมา

ตัวแทนจากเมียนมากล่าวในการนำเสนอว่า เริ่มตั้งแต่ปี 2003 เป็นต้นไป สตรีเมียนมาได้รับการส่งเสริมให้เข้มแข็งขึ้นและได้รับสิทธิเสรีภาพโดยการสนับสนุนของรัฐบาล ระบบและโครงสร้างตลอดจนแนวปฏิบัติที่เอื้ออำนวยให้เกิดความเท่าเทียมได้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อสร้างความก้าวหน้าให้สตรี ทั้งหมดจึงเป็นการนำไปสู่ความเสมอภาคระหว่างเพศ สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำดีขึ้น ถึงแม้ว่าจะยังมีความเชื่อและแนวคิดที่ว่าผู้ชายนั้นดีกว่าผู้หญิง เนื่องจากเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว และผู้หญิงมีบทบาทเป็นแม่บ้าน เด็กชายนั้นเข้มแข็ง เปิดตัวสู่โลกภายนอก ฉลาด ในขณะที่เด็กหญิงนั้นอยู่แต่ในครอบครัวและนอนน้อมถ่อมตน ความคิดเหล่านี้ทำให้ผู้คนกล่อมเกล่าเด็กให้คิดไปในทางดังกล่าว เด็กจึงเชื่อว่าชายและหญิงนั้นมีบทบาทต่างกัน ซึ่งความคิดนี้ทำให้การกีดกันแบ่งแยกทางเพศนั้นดำรงอยู่ต่อไป ในวิถีความเชื่อทั่วไป ผู้ชายเป็นผู้ออกไปทำไร่นา ส่วนผู้หญิงก็หมกมุ่นทำงานบ้าน เช่น ทำอาหารและเลี้ยงดูลูก ๆ ปัจจุบันรัฐบาลได้ริเริ่มโครงการปรับทัศนคติที่แฝงให้ระบบการศึกษาที่ล้ำสมัย ตั้งแต่ปี 2012 – 2015 ดำเนินโครงการ Comprehensive Education Sector Review (CESR) หรือการทบทวนภาคการศึกษาเชิงบูรณาการ ตั้งแต่ปี 2015 เป็นต้นมาประเทศได้เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ

เช่น Enhancing Girls and Women’s Rights to Quality Education through Gender Sensitive Policy Making, Teacher Development and Pedagogy in South, Southeast and Central Asia

นอกจากนี้ยังมีการสร้างคู่มือที่ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศเพื่อสร้างความรู้เรื่องเกี่ยวกับมิติ/บทบาทระหว่างเพศในการร่างนโยบาย ส่งเสริมความเสมอภาค คู่มือดังกล่าวประกอบไปด้วยแง่มุมทุกแง่มุมที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เรื่องมิติ/บทบาทระหว่างเพศและยังมีการบูรณาการผลงานวิจัยเข้ากับการพัฒนานโยบายต่าง ๆ ในการศึกษาของครูที่ให้ตระหนักถึงความสำคัญมิติ/บทบาทระหว่างเพศ

นอกจากนี้ การตรากฎหมายการศึกษาแห่งชาติในปี 2014 และการปรับปรุงกฎหมายนี้ ในปี 2015 ก่อให้เกิดแผนกลยุทธ์การศึกษาแห่งชาติขึ้นในช่วงปี 2016 - 2021 ซึ่งแผนนี้จะปรับวิธีการเรียนการสอนให้ทันสมัย เพื่อสอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การปฏิรูปการศึกษาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรใหม่ ๆ การจัดการศึกษาแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้ชั้นเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์ โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กร เช่น JICA, UNICEF, ADB และ UNESCO

สร้างความร่วมมือ :
เวียดนาม

ตัวแทนจากประเทศเวียดนามอธิบายว่าทางเวียดนามได้พยายามสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศโดยร่วมมือกับ UNESCO กระทรวงศึกษาและฝึกอบรมของเวียดนามได้จัดให้มีการทบทวนตำราเรียน ซึ่งการทบทวนนี้เป็นส่วนหนึ่งของ Joint Program on Gender Equality (JPGE)

การทบทวนตำรานี้แสดงถึงความพยายามที่จะกระตุ้นให้เกิดการพูดคุยกันถึงปัญหาความไม่เสมอภาคในแวดวงการศึกษาและเพื่อขจัดอคติทางเพศที่แฝงในตำราและการสอน (UNESCO IBE, 2009) รายงานที่อ้างอิงให้เห็นว่าตำรายังมีการเหมารวมและอคติทางเพศและย่ำถึงบทบาทอันสำคัญของผู้สอน และเนื่องจากผู้สอนมีบทบาทสำคัญ โครงการความร่วมมือนี้จึงเริ่มผนวกประเด็นปัญหามิติ/บทบาทระหว่างเพศเข้าไปในการอบรมครูในปี 2010 (UNESCO IBE & MoET, 2010) โครงร่างโดยละเอียดของหน่วยงานอบรมครู (TTMs) ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นกรอบความคิดสำหรับให้บรรดาครูจัดการปัญหาเพศและส่งเสริมความเท่าเทียมกัน

ตัวอย่างอันเป็นเลิศ

สร้างกฎข้อบังคับ
ในปฏิบัติการสถานศึกษา :
อินโดนีเซีย

ตัวแทนจากประเทศอินโดนีเซียบรรยายให้ที่ประชุมทราบถึงโลกทัศน์แบบดั้งเดิมว่าสถานที่ของผู้หญิงตามหมู่บ้านนั้นคือ บริเวณบ่อน้ำในหมู่บ้านในครัวและในห้องนอน นอกจากนี้ตัวแทนได้ให้ข้อมูลสถิติการเข้าเรียนของผู้หญิงในโรงเรียนประเภทต่าง ๆ แม้จำนวนนักเรียนหญิงนักเรียนชายจะไม่ต่างกันมากนัก แต่การเหมารวมทางเพศก็ยังมีให้เห็นอยู่มาก ภาพจากในตำราเรียนชั้นประถมศึกษาเป็นภาพมารดาและลูกสาวทำงานอยู่ในครัว ในขณะที่บิดาผลิตเพลินกับการคูโทรทัศน์ ในตำราเรียนภาษาอังกฤษมีการกล่าวถึงผู้ชายมากกว่าผู้หญิง แต่ก็มีควมพยายามที่จะเน้นความสำคัญของความเสมอภาคระหว่างเพศในประเทศอินโดนีเซีย รัฐบาลออกกฎหมายบังคับให้มีการปฏิบัติต่อทั้งสองเพศอย่างเท่าเทียมกันและบังคับให้ระบบการศึกษาปราศจากการกีดกันใด ๆ ทุกองค์กรในประเทศอินโดนีเซียถูกกำหนดให้มีแผนงานให้ความสำคัญแก่ความเสมอภาคระหว่างเพศและมีนโยบายในด้านนี้ กระทรวงศึกษาและวัฒนธรรมมีหลักเกณฑ์และแนวทางต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการปฏิบัติที่เน้นความเสมอภาคระหว่างเพศในการจัดการกับปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศในโรงเรียน ครูผู้สอนพยายามใช้กิจกรรมที่ปราศจากอคติทางเพศในชั้นเรียน ความคิดริเริ่มมากมายได้รับการส่งเสริมเพื่อเน้นให้คนใส่ใจต่อปัญหาความไม่เสมอภาคในการเรียนการสอน (ACDP, 2013) ตัวอย่างเช่น รูปแบบความเท่าเทียมระหว่างเพศและหน่วยงานฝึกอบรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการนำร่องได้รับการส่งต่อไปให้ครูใหญ่ ครูผู้สอน และที่ปรึกษาในเขต Sleman ใน Yogyakarta

การอบรมประกอบด้วยแนวทางในการสังเกตและจัดการกับปัญหาความไม่เสมอภาคและการเหมารวมทางเพศในสภาวะแวดล้อมของโรงเรียน ในกระบวนการเรียนการสอนและในสื่อการสอน โครงการนำร่องอีกโครงการหนึ่งดำเนินการในเขต Kupang ภายใต้โครงการนี้ หน่วยการอบรมที่เน้นความเสมอภาคระหว่างเพศได้รับการพัฒนาขึ้นโดยบรรดาครูผู้ร่วมโครงการ ครูใหญ่ ผู้สอนกวดวิชา นักวิชาการ และกลุ่มผู้ทำงานด้านมิติ/บทบาทระหว่างเพศในท้องถิ่น หน่วยการอบรมนี้พัฒนาขึ้นเพื่อให้การอบรมครูและครูใหญ่มีความอ่อนไหวต่อความไม่เสมอภาคทางเพศในการเรียนและการสอนในโรงเรียน โครงการนำร่องนี้ส่งผลให้เกิดการทบทวนวิสัยทัศน์ในการสอนและการสร้างสื่อการสอนและแนวทางที่จะก่อให้เกิดการสอนที่ตอบสนองต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศ

ในโครงการริเริ่มอีกโครงการหนึ่ง ระบบการจัดเขตการศึกษาถูกนำมาใช้เพื่อจัดการกีดกันระหว่างเพศและให้แน่ใจว่าในการคัดเลือกนักเรียนนั้นขั้นตอนทุกขั้นตอนจะโปร่งใสโดยให้นักเรียนเข้าศึกษาในโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้านของตน ระบบยังมุ่งที่จะอำนวยความสะดวกให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการศึกษาของบุตรหลาน เพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมประเทศอินโดนีเซียได้จัดให้มีโครงการการพบปะพูดคุยระหว่างผู้ปกครองกับครูในทุก ๆ ภาคการศึกษาซึ่งในการพูดคุยนี้จะมีการสนทนาเรื่องการคัดเลือกตำราเรียนอยู่ด้วย

สอดแทรกอุดมคติไว้ในทุกที่ :
มาเลเซีย

ตามที่ตัวแทนจากประเทศมาเลเซียนำเสนอ กล่าวถึงประเด็นปัญหาทางเพศสภาพในวงการการศึกษา ประเทศมาเลเซียเน้นวิชากายภาพศึกษา (PEERS) ซึ่งมุ่งที่จะเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมในทุก ๆ ด้านที่จะดำเนินชีวิต วิชาที่มุ่งสอนให้นักเรียนทุกคนมีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมทางเพศของตน เพศศึกษาได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรในทุกโรงเรียน กายภาพศึกษาแฝงอยู่ในทุกรายวิชาเช่น วิชาสุขศึกษาและวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาชีววิทยา วิทยาศาสตร์ อิสลามศึกษาและวิชาศีลธรรม โรงเรียนทั้งหมด

ใช้แนวทางแบบประเมิน ในการจัดการเรื่องเพศศึกษาและการเจริญพันธุ์ของวัยรุ่น จุดมุ่งหมายสูงสุดของ PEERS คือการส่งเสริมในแต่ละบุคคลตัดสินใจอย่างฉลาด วิชานี้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อที่จะได้ไม่ถูกชักจูงไปสู่พฤติกรรมทางเพศที่ผิด ๆ

มอบโอกาสที่ไม่คิดว่าเคยมีมาก่อน : ความคิดริเริ่มของมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียริเริ่มการปฏิรูปมากมายที่นำไปสู่การจัดการเหมารวมทางเพศที่แฝงอยู่ในระบบการศึกษา นักเรียนหญิงได้รับการผลักดันให้เลือกเรียนวิชาที่เชื่อกันว่าเป็นวิชาของผู้ชาย (วิศวะ และเทคนิค) กลยุทธ์ที่ใช้ในการจัดการกับประเด็นทางเพศที่ยังคงมีอยู่ คือ การเสนอรายวิชาทางวิศวะและเทคนิคให้เด็กผู้หญิงเรียนในระดับมัธยมศึกษา วิชาเหล่านี้จัดเป็นวิชาเลือกซึ่งเป็นวิชาตรงกันข้ามกับวิชาดั้งเดิมที่เด็กผู้หญิงมักเลือก เช่น คหกรรม พาณิชยหรือธุรกิจ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่นักเรียนหญิงมีรายวิชาที่ได้รับการจัดให้ เช่น ช่างไม้ การติดตั้งไฟฟ้า และวิชาไฟฟ้า นอกเหนือไปจากวิชาดั้งเดิม เช่น ตัดเย็บและการทำอาหาร นอกจากนี้ ประเทศมาเลเซียยังได้พยายามสร้างสำนึกเรื่องการกีดกันและการเหมารวมทางเพศในแวดวงการทำงานอาชีพและการเลือกงานโดยการให้คำปรึกษาแนะแนวในโรงเรียน ครูแนะแนวด้านอาชีพมีคู่มือในการ

ให้คำปรึกษาแก่นักเรียน นักเรียนหญิงได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมเล่นกีฬาและวิชาพลศึกษา นักเรียนชายก็ได้รับการสนับสนุนให้พิจารณาอาชีพครู จุดมุ่งหมายคือต้องการหลีกเลี่ยงการทำให้อาชีพครูเป็นอาชีพสำหรับผู้หญิงเท่านั้น คนที่มีทัศนคติมาแต่ดั้งเดิมว่าครูคืออาชีพของผู้หญิง และนักเรียนชายที่เรียนได้ไม่ดีเท่ากับนักเรียนหญิง เหตุผลที่เด็กชายเรียนได้ไม่ดีก็คือ เด็กจะเรียนได้ดีกับผู้สอนที่เป็นเพศเดียวกัน หากครูมีแต่ผู้หญิงการศึกษาของเด็กชายอาจไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นครูจึงควรมีทั้งสองเพศทางมาเลเซียยังพยายามทำให้อาชีพครูน่าสนใจอย่างยิ่ง (World Educational Forum 2015) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเหมารวมทางเพศในตำราเรียนนั้น ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในมาเลเซียพยายามสร้างจิตสำนึกเรื่อง การเหมารวมทางเพศในตำรา เพื่อให้แน่ใจว่าตำราเรียนนั้นปราศจากอคติใด ๆ

จัดทำตำราที่ปราศจากอคติทางเพศ : คณะกรรมการคัดเลือกตำราในมาเลเซีย

นักเรียนนั้นซึมซับค่านิยมจากตำราโดยไม่รู้ตัว สิ่งที่บรรจุไว้ในตำราจึงสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมในตัวนักเรียน รัฐบาลมาเลเซียซึ่งตระหนักในประเด็นนี้จึงได้ออกระเบียบและแนวทางปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้เนื้อหาในตำรานั้นปราศจากอคติทางเพศ โดยใช้มุมมองทางจิตวิทยา ตัวอย่างเช่น การห้ามเด็กชายไม่ให้แสดงความรู้สึกนั้นก็มาจากการเหมารวมที่เด็กชายต้องเข้มแข็ง ซึ่งไม่ใช่เรื่องที่ถูกต้อง ประชาชนและภาคประชาสังคมก็มีบทบาทสำคัญในการเรียกร้องให้รัฐบาลสนใจเรื่องการเหมารวมทางเพศในตำราเรียน ตัวอย่างเช่น ตำราเรียนในชั้นประถมศึกษา

ปีที่สามนำเสนอว่าเด็กหญิงจะนำความเสื่อมเสียมาสู่ครอบครัว ถ้าหากแต่งกายไม่เหมาะสม เหตุการณ์นี้ถูกวิจารณ์อย่างกว้างขวางจากองค์กรประชาสังคมมากมาย และผู้คนในสื่อ (Strait Times, 2019) ผลจากการวิพากษ์วิจารณ์ คือ กระทรวงศึกษาสั่งให้มีการทบทวนตำราทันที และสัญญาว่าจะใช้มาตรการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีก ยิ่งไปกว่านั้นครูทั่วประเทศถูกกำหนดให้เข้าอบรมในวิชาเบื้องต้นต่าง ๆ ทุก ๆ ปี การอบรมเหล่านี้เป็นเวทีให้ครูแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านกิจกรรมการสอนและการปฏิบัติงานด้านการสอน

ทำให้เป็นกฎข้อบังคับ :
แมคน่า คาร์ต้า
สำหรับสตรีของฟิลิปปินส์

พ.ร.บ.สาธารณรัฐที่ 9710 เป็นพระราชบัญญัติฉบับสมบูรณ์ที่มุ่งขจัดปัญหาการกีดกันสตรีเพศ กฎหมายนี้ยอมรับและคุ้มครองตลอดจนส่งเสริมสิทธิสตรีและกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าการกีดกันผู้หญิงนั้นคืออะไร ยิ่งไปกว่านั้น พ.ร.บ. นี้รับประกันสิทธิสตรีและกำหนดสิทธิดังกล่าวในรัฐธรรมนูญและยังรับรองสิทธิที่ระบุไว้ในทุกเกณฑ์นานาชาติที่ฟิลิปปินส์ยอมรับอีกด้วย (Philippine Statistics Authority 2019) สิ่งที่ระบุไว้ในแมคน่า คาร์ต้าคือ สิทธิที่พึงประสงค์ซึ่งนำไปสู่นโยบายที่สนับสนุนผู้หญิง ประเทศที่ยังไม่ก้าวหน้าด้านนโยบายด้านสิทธิสตรีสามารถนำฟิลิปปินส์เป็นแบบอย่างโดยดูสิทธิสตรีที่แมคน่า คาร์ต้าระบุไว้ว่ามีอะไรบ้าง เพราะการระบุนี้เป็นการระบุที่ละเอียดและชัดเจนและสิทธิสตรีในด้านการศึกษาที่ระบุไว้มีดังต่อไปนี้

- การคุ้มครองความรุนแรงต่าง ๆ ให้ความคุ้มครองและป้องกันผู้รับเคราะห์สตรีในเรื่องความรุนแรงนั้นสืบเนื่องมาจากมิติ/บทบาทระหว่างเพศ สิทธินี้แม้จะกล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ ในบริบททั่วไปแต่ก็รวมถึงสิทธิในการได้รับความคุ้มครองของนักเรียนผู้หญิงเช่นกัน กฎหมายบังคับว่าหน่วยงานปกครองท้องถิ่นทุกแห่งต้องตั้งโต๊ะร้องเรียนเรื่อง ความรุนแรงต่อสตรี “ในทุก ๆ ห้องที่” เพื่อจัดการกับปัญหาความรุนแรงต่อสตรีที่เกิดขึ้นแนวปฏิบัตินี้สามารถทำได้ในบริบทโรงเรียนเช่นกันเพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนหญิง

ได้รับการปฏิบัติที่ยุติธรรมในช่วงแรก โต๊ะร้องเรียนเช่นนี้สามารถจัดได้ในเขตการศึกษาและค่อย ๆ ขยายไปในทุกโรงเรียน

- ความคุ้มครองอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ การให้โอกาสที่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชายในการเข้าถึงการศึกษา การฝึกอบรมทุนการศึกษา ในกรณีนี้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องทบทวนสื่อการสอนและหลักสูตรเพื่อจะกำจัดการเหมารวมทางเพศและภาพที่สื่ออคติทางเพศ พ.ร.บ. ยังให้ถือว่าสิ่งต่อไปนี้ผิดกฎหมายซึ่งก็คือการไล่ไม่ให้กลับเข้าเรียนของนักเรียนและครูที่ตั้งครรภ์โดยมิได้แต่งงาน

- ความคุ้มครองอีกประการหนึ่งภายใต้แมคน่า คาร์ต้า คือ การให้คุ้มครองสิทธิสตรีให้ไม่ถูกกีดกันในกีฬาทุกชนิด แมคน่า คาร์ต้ารับรองไม่ให้เกิดการกีดกันผู้หญิงและเด็กหญิงในการแข่งขันกีฬา และผู้หญิงและเด็กผู้หญิงมีสิทธิเสมอภาคกับชาย ในกรณีหากความคุ้มครองควรขยายไปในระดับโรงเรียน เด็กหญิงถูกผลักให้ไปอยู่ในชายขอบในกิจกรรมการกีฬาก็ได้รับความคุ้มครองหากเขาเหล่านั้นต้องการร่วมในกีฬาซึ่งแต่ดั้งเดิมนั้นมีเฉพาะแต่เด็กชายเท่านั้นที่เล่น และข้อบังคับอีกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเด็กนักเรียนโดยตรง คือ การคุ้มครองเด็กนักเรียนหญิงจากการกีดกันในทุกรูปแบบในแวดวงการศึกษา การสุขภาพ โภชนาการและการพัฒนาทักษะที่พึง

แมคน่า คาร์ต้า ซึ่งครบถ้วนในการกำหนดสิทธิสตรีนั้นมีอะไรบ้าง มีมาตรการและความคุ้มครองประโยชน์อะไรบ้างที่สตรีพึงได้รับ และรัฐกับภาคเอกชนมีหน้าที่อะไรที่จะทำให้แน่ใจว่าสตรีได้รับสิทธิอันพึงได้ ตลอดจนวิธีการบังคับใช้กฎหมายเช่นกัน ตามข้อมูลของใน Philippines Statistics Authority หน่วยงานรัฐทั้งปวง ทั้งที่เป็นของรัฐและอยู่ในกำกับรัฐและหน่วยงานท้องถิ่นจะต้องทำให้การสนับสนุนความเสมอภาคระหว่างเพศเป็นกลยุทธ์ในการนำกฎหมายมาใช้ กฎหมายยังระบุด้วยให้มีการ 1. วางแผนให้งบประมาณและควบคุมประเมินการพัฒนาความเสมอภาคระหว่างเพศ 2. สร้างและเสริมความเข้มแข็งให้ศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาคระหว่างเพศ (Gender Focal Point) 3. สร้างและเก็บรักษาข้อมูลสถิติ

ทางเพศ และฐานข้อมูลการไม่แบ่งแยกทางเพศเพื่อเอื้อต่อการวางแผนและสร้างนโยบาย แมคน่า คาร์ต้าเป็นกฎหมายที่สมบูรณ์ในแง่ที่ว่าครอบคลุมทุกแง่ตั้งแต่ออกกฎหมาย นำกฎหมายที่จะออกมาในทุกระดับไปใช้ตรวจตรา ตรวจสอบการใช้งบประมาณและประเมินผล (ผ่าน Commission on Credit) แม้จะครอบคลุมทุกอย่างเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ กฎหมายนี้ก็เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเหมารวมทางเพศ และที่แฝงอคติทางเพศในบทเรียน ประมวลกฎหมายนี้เป็นแบบอย่างชั้นดีเลิศในทุกระดับ ตั้งแต่การออกกฎหมายจนถึงออกนโยบาย หากทุกประเทศมีนโยบายเช่นประเทศฟิลิปปินส์ การเหมารวมทางเพศและภาษาที่แฝงอคติก็จะหมดไปภายในไม่ช้า

วางแผนแบบบูรณาการ : ฟิลิปปินส์

ในความพยายามขจัดความไม่เสมอภาคระหว่างเพศในแวดวงการศึกษา กระทรวงศึกษาได้กระตุ้นให้มีการริเริ่มมากมาย ในการเน้นความสำคัญเรื่องความเท่าเทียมกันตั้งแต่ปี 2017 ทางกระทรวงได้ออกนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคระหว่างเพศในปีดังกล่าว หนึ่งในวัตถุประสงค์ของนโยบายนี้ คือ ทำให้นักเรียน ครู และบุคลากรที่ไม่ใช่ครู ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องเข้ามีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ โดยผ่านการเข้าร่วมในการเห็นชอบหลักสูตร สื่อการสอนและวิธีการสอนและบริการสนับสนุนอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้เพียงแค่มุ่งจัดการเหมารวมทางเพศแต่ยังมุ่งเปลี่ยนแปลงสถานการณ์และสังคม (Department of Education, 2017) ในเรื่องนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติใช้นั้นเกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษา โรงเรียนเอกชน โรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา ศูนย์การศึกษาสำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ระบบการศึกษาทางเลือก มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ

ในปี 2018 มีการจัดการอบรม Harmonized Gender and Development Guidelines (HGDG) Workshop for Training Program Developer/Implementer” การอบรมนี้ออกแบบมาเพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้เข้ารับการอบรมที่มาจากทุกหน่วยงานในทุกระดับของกระทรวงศึกษา ให้รู้จักการนำ HGDG ไปประยุกต์ใช้ในการบูรณาการเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศ เข้าไปในโครงการฝึกอบรมและกิจกรรมต่าง ๆ (Department of Education, 2018)

นอกเหนือจากที่กล่าวมา the Philippines Commission on Women (คณะกรรมการสตรี) ได้พัฒนาแผนฉบับสมบูรณ์สำหรับการเพิ่มศักยภาพสตรีชื่อว่า “Women’s EDGE Plan, 2013-2016” (Philippines Commission on Women, 2014) ความเสมอภาคในภาคการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของแผนนี้ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการเหมารวมทางเพศและอคติซึ่งแฝงในหลักสูตร วิธีการสอน สื่อการสอน สื่อการเรียน และนโยบาย

โรงเรียนบางอย่าง ว่าเป็นเรื่องที่ต้องแก้ไข แผนนี้ได้ให้รายละเอียดของกลยุทธ์และตัวชี้วัด กลุ่มเป้าหมายและองค์กรปฏิบัติการที่จะจัดการกับประเด็นปัญหา สิ่งที่ได้ระบุไว้ คือ

- วิเคราะห์หลักสูตร ประมวลการสอนและนำผลไปร่างนโยบายสำหรับการพัฒนาหลักสูตรที่สนองต่อความเสมอภาคระหว่างเพศ
- ทบทวน วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายของสถาบันการศึกษาให้สนองต่อความเท่าเทียมทางเพศ
- จัดสื่อ ตารางสอนที่บูรณาการมิติด้านความเสมอภาคระหว่างเพศ และแยกสื่อที่เหมาะสมทางเพศออก
- พัฒนาขีดความสามารถของผู้เขียนหลักสูตร ผู้ประเมินหลักสูตร ตลอดจนผู้บริหารโรงเรียนให้พัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความเสมอภาคระหว่างเพศ
- พัฒนารูปแบบการสอนและตัวอย่างการสอนที่เป็นเทคนิคก่อให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศ
- พัฒนานโยบายที่จะก่อให้เกิดหลักสูตรที่สนองความเสมอภาคระหว่างเพศอย่างถาวร

ในการเน้นความปลอดภัยของนักเรียนหญิง กระทรวงศึกษาได้จัดการอบรมสำหรับพนักงานโรงเรียนซึ่งรวมถึงคนขับรถโรงเรียนด้วยการปฏิบัติที่แสดงถึงความจริงจังและจริงใจของทุกภาคส่วนที่จะสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรให้นักเรียนหญิงให้ได้รับสิ่งที่เขาเหล่านั้นสมควรได้รับจากสังคม สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากไม่มีกฎหมายหลัก คือ กฎหมายแม่คาน่า คาร์ต้าที่ได้กล่าวมาแล้ว

เน้นการให้สิทธิสตรี :
สิงคโปร์

สิงคโปร์ให้สิทธิสตรีเสมอมา ระบบการศึกษานี้เป็นระบบการศึกษาหลายแบบ อย่างไรก็ตาม นักเรียน นักศึกษาทุกคนต้องเรียนวิชาหลักร่วมกันในระดับประถมศึกษาตอนต้นทั้งเด็กหญิงและเด็กชายต้องเรียนวิชาโภชนาการและการบริโภค ในระดับประถมศึกษาตอนปลายนักเรียนสามารถเลือกเรียนวิชาอาหารและโภชนาการตลอดจนวิชาออกแบบและภาคเทคโนโลยีเป็นวิชาเลือก

รัฐบาลสิงคโปร์ให้ความสำคัญต่อการจัดการเหมารวมและอคติทางเพศและพยายามให้ทั้งหญิงและชายได้รับการนำเสนออย่างเท่าเทียมกันในบทเรียน ภาพวาดในตำราเรียนประกอบไปด้วยภาพของนักเรียนหญิงและชายในอาชีพต่าง ๆ เช่น แพทย์ (ซึ่งตามความคิดดั้งเดิมเป็นอาชีพของผู้ชาย) ตำราเรียนต่าง ๆ ก็ย้ำการมีส่วนร่วมของทั้งหญิงและชายในการ

ทำงานบ้านซึ่งตามประเพณีดั้งเดิมถือว่าเป็นงานของผู้หญิง เนื้อหาในวิชาสังคม ประวัติศาสตร์กล่าวถึงประโยชน์ที่ทั้งหญิงและชายได้ทำให้แก่ประเทศ การสอนเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศก็ได้รับการตอกย้ำโดยผ่านหลักสูตร Character and Citizenship Education (CCE) นักเรียนถูกสอนไม่ให้เหมารวมทางเพศและให้เห็นความสำคัญของการไม่เหมารวม ตลอดจนให้ชื่นชมในความเสมอภาคระหว่างเพศและให้ความเคารพในความพิเศษเฉพาะตัวของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นซึ่งอาจไม่เหมือนกับเรามีหลักฐานมากมายว่ารัฐบาลได้พยายามอย่างยิ่งที่จะลดช่องว่างระหว่างเพศ Brendan et al. (2012) นำเสนอข้อมูลที่ชี้ว่า การเหมารวมทางเพศในตำรานั้นลดลงอย่างมากจากช่วงปีทศวรรษ 1970 ในปี 2000 ตำราเรียนในสิงคโปร์นั้นพัฒนาไปมากแม้จะมีการเหมารวมทางเพศเหลือให้เห็นอยู่บ้าง

นำความเสมอภาคไปสู่ภาคปฏิบัติ :
โรงเรียนมีชัยพัฒนาของประเทศไทย

ตัวอย่างอันดีเลิศของประเทศไทยนี้สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อผู้หญิงได้รับความเสมอภาคเท่ากับผู้ชาย พวกเขาจะทำได้ดีเท่าเทียมผู้ชาย ดังที่กล่าวกันทั่วไป สิทธิสตรี คือ สิทธิมนุษยชน โรงเรียนมีชัยพัฒนาซึ่งรู้จักกันในนามโรงเรียนไม้ไผ่नाค่ากล่าวนี้สู่ภาคปฏิบัติ โรงเรียนนี้ตั้งขึ้นบนพื้นฐานว่าทุกคนที่มีส่วนร่วม (นักเรียน ครู ผู้บริหาร) มีความเท่าเทียมกันในทุกกิจกรรมและกิจการ

โรงเรียนมีชัยพัฒนาก่อตั้งในปี 2508 โดยนายมีชัย วีระไวทยะ ซึ่งรู้จักกันดีในแวดวงการวางแผนครอบครัวและการรณรงค์เรื่องความปลอดภัยทางเพศ โรงเรียนแห่งนี้ต่างจากโรงเรียนอื่น ๆ และเป็นแบบอย่างที่ได้ยากในแง่ของการให้ความเสมอภาคระหว่างเพศ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของโรงเรียน ความตั้งใจแรกเริ่มของผู้ก่อตั้งคือทำให้โอกาสทางการศึกษาแก่กลุ่มคนด้อยโอกาส จังหวัดบุรีรัมย์นั้นเป็นจังหวัดที่คุณภาพการศึกษาอยู่ในลำดับท้าย ๆ ของประเทศ (ลำดับที่ 74 จาก 76) นายมีชัยตระหนักว่าการบรรเทาปัญหาคุณภาพด้วยการให้ทุนนั้นไม่เพียงพอและแก้ปัญหาไม่ได้ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องทำมากกว่าการให้ทุนสนับสนุน นายมีชัยเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนจะหยั่งรากลึกได้นั้น จำเป็นต้องใช้รูปแบบการศึกษาใหม่

และการเรียนการสอนต้องพัฒนาขึ้นเพื่อมอบพื้นฐาน ค่านิยมอันเข้มแข็งตลอดจนทักษะทางเศรษฐกิจที่ดีแก่ชนรุ่นหลัง การบรรลุเป้าประสงค์ที่กล่าวมาเป็นการท้าทายซึ่งนักการศึกษาจะต้องทบทวนบทบาทของโรงเรียน และสิ่งที่โรงเรียนจะสอนตลอดจนวิธีการสอนด้วย โรงเรียนมีชัยพัฒนาจึงได้รับการก่อตั้งขึ้นด้วยวิสัยทัศน์ของนวัตกรรมการศึกษาและการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน และเป็นแหล่งความก้าวหน้าทางสังคมและเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์หลักของโรงเรียน คือ การหล่อหลอมประชากรของประเทศให้เป็นคนดี ซึ่งคนดีในที่นี้หมายถึง คนซื่อสัตย์ และปรารถนาจะแบ่งปัน ปฏิบัติและส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ คนเหล่านี้จะต้องมีทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ รู้การบริหารจัดการและเป็นผู้นำการพัฒนาชุมชน โรงเรียนนี้ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและเป็นโรงเรียนประจำซึ่งตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่งดงาม อาคารเรียนสร้างจากไม้ไผ่ ห้องเรียนเป็นห้องแปดเหลี่ยมแทนที่จะเป็นสี่เหลี่ยมแบบทั่วไป ซึ่งเน้นให้เห็นว่าสถานที่ไม่ได้จำกัดว่าส่วนไหนเป็นหน้าห้องและหลังห้อง นักเรียนจะนั่งตรงกลางห้อง

ปัจจุบันโรงเรียนมีนักเรียน 157 คน โดยร้อยละ 75 เป็นหญิง และร้อยละ 25 เป็นชาย เครื่องแบบนักเรียนหญิงเป็นกระโปรงกางเกง

ซึ่งเอื้อให้นักเรียนเคลื่อนไหวสะดวก นักเรียนมาจากทุกภาคของประเทศ การเข้ามาไม่ได้กำหนดว่าต้องได้คะแนนเท่าไร หรือเรียนดีหรือไม่ แต่ผู้สมัครต้องมีประวัติการอาสาสมัครในโรงเรียนเดิม โรงเรียนไม่เก็บค่าเล่าเรียน แต่ผู้ปกครองจะต้องตอบแทนโดยการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเป็นเวลา 400 ชั่วโมงต่อปี (หรือ 8 ชม./สัปดาห์) และต้องปลูกต้นไม้ 400 ต้นต่อปี เช่นกันกับที่นักเรียนจะต้องบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และปลูกต้นไม้ 400 ต้นต่อปี

โรงเรียนไม้ไผ่เน้นค่านิยม “การศึกษาแบบประชาธิปไตย” ซึ่งนักเรียนสามารถเรียนรู้และซึมซับผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ในการหล่อหลอมชนรุ่นใหม่ที่เป็นคนดีและเป็นนักประชาธิปไตยที่ต้นตัวโรงเรียนกระตุ้นทั้งเด็กหญิงเด็กชายให้กล้าพูด กล้าถามในชั้นเรียน กล้าเสนอแนะ และแสดงความคิดเห็นและใส่ใจเกี่ยวกับโรงเรียนและการเรียน “คณะกรรมการนักเรียน” ที่ได้รับเลือกมีบทบาทสำคัญในนโยบายและการบริหารจัดการโรงเรียน ตั้งแต่การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบสิ่งของที่โรงเรียนซื้อตลอดจนการสัมภาษณ์และประเมินผู้สมัครเป็นครู คณะกรรมการนักเรียนชุดปัจจุบันมีสมาชิก 23 คน เป็นหญิง 14 คน และชาย 9 คน ซึ่งนำโดยประธานนักเรียนคนปัจจุบันที่เป็นนักเรียนหญิง ทั้งนักเรียนชาย

และนักเรียนหญิงจะทำและเข้าร่วมในคณะทำงานต่าง ๆ หลักสูตรที่ใช้เป็นหลักสูตรจากกระทรวงศึกษาธิการเสริมด้วยการเรียนแบบโครงการ ซึ่งในโครงการเหล่านี้นักเรียนจะเรียนรู้ทักษะการเป็นเกษตรกร การตลาด การบริหารเงินและการอาสาสมัคร นักเรียนได้รับการสนับสนุนให้ตั้งธุรกิจขนาดเล็ก และแบ่งกำไรให้แก่ชุมชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่ได้อยู่แต่ในตำรา แต่นักเรียนประยุกต์ตำราเข้ากับสภาพจริงเช่น การประหยัดน้ำในการเกษตร การผลิตพลังงานชีวมวล การนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่และการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ นักเรียนยังต้องเรียนวิชาจิตวิทยา แอลกอฮอล์ โรคเอดส์ และเพศศึกษา พวกเขาได้รับการกระตุ้นให้พูดถึงปัญหาแทนที่จะอาย ไม่กล้าพูดและเลี่ยงปัญหา ในการพูดคุยกับคณะผู้วิจัย นักเรียนหญิงนักเรียนชายพูดถึงทัศนคติมุมมองว่าความเสมอภาคคือเมื่อพวกเขาสามารถทำในสิ่งที่เขาตั้งใจจะทำได้โดยไม่มีเรื่องมิติ/บทบาทระหว่างเพศเป็นอุปสรรคขวางกั้น และโรงเรียนได้สร้างสภาวะแวดล้อมเช่นนั้นให้แก่นักเรียน

แนวทางของโรงเรียนไม้ไผ่สร้างแรงบันดาลใจและเป็นรูปแบบการศึกษาที่สร้างสรรค์ โรงเรียนร่วมมือกับสมาคมโรงเรียนระดับเล็กในการแบ่งปันและสร้างแม่แบบในปี 2018 กระทรวงศึกษาได้เลือกโรงเรียน 77 แห่ง ให้เข้าร่วมโครงการนำร่องหลักสูตรของโรงเรียนมีชัยพัฒนา

เมื่อไม่นานมานี้ UN Country Team ร่วมเฉลิมฉลองความสำเร็จของโรงเรียนมีชัยพัฒนาในการสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนฐานราก

โรงเรียนไม่ใฝ่จะไม่มีวันประสบความสำเร็จได้หากไม่มีการปลูกฝังค่านิยมให้แก่นักเรียนว่าทุกคนนั้นเท่าเทียมกัน ในกระบวนการปลูกฝังค่านิยมนี้ ทางโรงเรียนนำค่านิยมสู่แนวปฏิบัติ นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงว่าพวกเขาเหล่านั้นเท่าเทียมกัน ความคิดเห็นของทุกคนนั้นได้รับการฟังโดยไม่ได้เกี่ยวกับผู้แสดงความคิดเห็น ไม่มีใครถูกกีดกันจากการตัดสินใจใด ๆ ทุกความคิดเห็นมีค่าโดยไม่เกี่ยวกับมิติ/บทบาทระหว่างเพศ อายุ และฐานะของผู้แสดงความคิดเห็น ความคิดที่ดีไม่ว่าจะมาจากครูหรือนักเรียนหญิงหรือนักเรียนชายก็คงเป็นความคิดที่ดี และชุมชนก็เห็นชอบ วิธีการพื้นฐานในการดำเนินกิจการนี้ หากทุกคนเข้าใจร่วมกัน ทุกคนก็จะชื่นชมยินดีและเห็นเป็นเรื่องปกติในการประกอบกิจกรรมใด ๆ เด็กหญิงเด็กชายก็จะพบว่าความแตกต่างระหว่างเพศนั้นไม่ใช่ประเด็นสำคัญและทั้งสองเพศก็สามารถก้าวหน้าในชีวิตโดยการหารวมทางเพศก็จะหมดไป และโรงเรียนก็บรรลุวัตถุประสงค์ในการ “สร้างคนดี” ซึ่งก็จะหวานเมลิ็ดพันธุ์ของความเสมอภาคระหว่างเพศสู่สังคมไทยในวงกว้าง การจะให้ผู้หญิงไม่ถูกกีดกันนั้น จะต้องเริ่มด้วยการให้ทุกเพศทุกวัยเข้าใจก่อนว่าทุกคน

เท่าเทียมกัน จากนั้นผู้หญิงทุกคนก็จะพัฒนาตนเองตามขีดความสามารถที่แท้จริง กล่าวคือ ไม่มีอคติหรือการเหมารวมทางเพศสภาพใด ๆ มาขวางให้ไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำ และไม่กล้าก้าวหน้า

บทสรุป

รายงานฉบับนี้มุ่งจะให้ข้อมูลกับประชาคมโลกว่าความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศนั้นมีอยู่ทุกแห่งหนในอัตราที่ต่างกัน เราเห็นความเหลื่อมล้ำในการปฏิบัติด้านต่าง ๆ แต่ความเหลื่อมล้ำที่ทรงพลังมากคือสิ่งที่ปรากฏในตำราเรียนของเด็กเล็ก สิ่งที่บรรจุนั้นมีอิทธิพลต่อผู้อ่านอย่างมาก ตำราเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เราต้องตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ไม่เที่ยงตรงและชี้นำไปทางที่ผิดนั้นถูกขจัดออกไปก่อนจะฝังรากลึกลงในจิตใจเด็ก

รายงานฉบับนี้นำเสนอความไม่เสมอภาคระหว่างเพศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตัวแทนจากประเทศที่รวมตัวกันได้แบ่งปันข้อมูลกับมิตรประเทศในภูมิภาคเกี่ยวกับความพยายามที่เกิดขึ้นจะลดช่องว่างทางมิติ/บทบาทระหว่างเพศในประเทศของตน สิ่งที่น่าสนใจคือการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และเราต่างร่วมมือกันทบทวนตรวจสอบการเหมารวมทางเพศและภาษาที่แฝงอคติทางเพศที่พบในตำราเรียน แน่นนอนว่าเราตระหนักว่าความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาสากลแต่ก็เป็นปัญหาเฉพาะบริบทประเทศ เช่น บรูไนดารุสซาลามนั้นประเด็นอยู่ที่ศาสนาประจำชาติ และแนวทางปฏิบัติทางศาสนาหลายอย่าง แต่ผู้มีอำนาจหน้าที่ก็ตระหนักในเรื่องนี้และพยายามแก้ปัญหา ประเทศบางประเทศเข้าใจปัญหาและทราบถึงความเสียหายหากไม่มีการแก้ไข ฟิลิปปินส์นั้นกฎหมายแม่คณา์ คาร์ต่ำสำหรับสตรี ซึ่งเป็น

แม่แบบที่ทุกประเทศควรเอาอย่าง มาเลเซียแสดงให้เห็นด้วยความตั้งใจในการได้มาซึ่งความเสมอภาคระหว่างเพศ ตำราได้รับการกลั่นกรองโดยคณะกรรมการกลั่นกรอง ให้แน่ใจว่าปราศจากอคติ อินโดนีเซียจัดหาโอกาสให้นักเรียนหญิงโดยการให้พวกเขาตระหนักว่าประตูมากมายเปิดรอเขาอยู่หน้าที่การงานและอาชีพที่ปกติเป็นของผู้ชายนั้นผู้หญิงก็ทำได้ โรงเรียนมีชัยพัฒนาหรือโรงเรียนไม้ไผ่ในประเทศไทย ให้นักเรียนซึมซับค่านิยมหลักเรื่องความเสมอภาคโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและกิจการทุกอย่าง สิ่งโปรดปรานประกันสิทธิเสมอภาคของสตรีและไม่มีภารกิจใดระหว่างเพศในทุกแวดวงไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคมหรือการเมือง ลาว เมียนมา และเวียดนามกำลังก้าวเข้าสู่ความเสมอภาคผ่านการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากภายนอก เราได้เรียนรู้จากการแบ่งปัน การทราบตระหนักเรื่องความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศของเราเพิ่มขึ้น และคนจำนวนมากขึ้นเข้าใจประเด็นปัญหาเหล่านี้ตามที่ Dr. Marcario T. Jusayan แห่ง Philippine Commission on Women กล่าวไว้ พวกเขาจะทิ้งตระหนักและชื่นชมยินดีกับความเสมอภาค มนุษย์ทุกเพศนั้นสำคัญและสามารถมอบสิ่งที่ดีให้แก่สังคม เมื่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (ในกรณีนี้คือสตรี) ถูกกดขี่และกีดกันไม่ให้แสดงศักยภาพ ความเสียหายต่อชุมชนโลกนั้นใหญ่หลวงนัก

เอกสารอ้างอิง

- ACDP Secretariat. (2013).** Gender equality in education in Indonesia. Retrieved from <https://think-asia.org/bitstream/handle/11540/4389/Policy-Brief-ACDP-Gender-Equality-English-FINAL.pdf?sequence=1>
- ADB. (2008).** Lao People's Democratic Republic: Basic education (girls) project. Retrieved from <https://www.adb.org/sites/default/files/project-document/68044/29288-lao-pcr.pdf>
- ADB. (2014).** Lao People's Democratic Republic: Basic education sector development program. Retrieved from <https://www.adb.org/sites/default/files/project-document/82317/32312-013-pcr.pdf>
- ASEAN Secretariat. (2007).** Third report on the advancement of women in ASEAN. Retrieved from https://asean.org/wp-content/uploads/images/2012/Social_cultural/ACW/publications/Third%20Report%20on%20the%20Advancement%20of%20Women%20in%20ASEAN.pdf
- Bequal Lao. (2019).** National primary curriculum. Retrieved from <http://www.bequal-laos.org/about-bequal/key-results-areas/national-primary-curriculum/>
- Butler, Judith. (1990).** Gender trouble: Feminism and the subversion of identity. New York: Routledge.
- Department of Education, Philippines. (2017).** DepEd order: Gender-responsive basic education policy. Retrieved from https://www.deped.gov.ph/wpcontent/uploads/2017/06/DO_s2017_032.pdf
- Department of Education, Philippines. (2018).** DepEd memorandum- Harmonized gender and development guidelines workshop for training program developers/implementers. Retrieved from https://www.deped.gov.ph/wpcontent/uploads/2018/06/DM_s2018_104.pdf

- Devasahayam, T. W. (Ed.). (2009).** Gender trends in Southeast Asia: Women now, women in the future. Institute of Southeast Asian Studies.
- Ena, O. T. (2013).** Visual analysis of e-textbooks for senior high school in Indonesia (Doctoral dissertation, Loyola University Chicago).
- Ismail, M. (2018, September 9).** The Cost of gender inequality. The ASEAN Post. Retrieved from <https://theaseanpost.com/article/cost-gender-inequality>
- Jasmani, M. F. I. M., Yasin, M. S. M., Hamid, B. A., Keong, Y. C., Othman, Z., & Jaludin, A. (2011).** Verbs and gender: the hidden agenda of a multicultural society. 3L: Language, Linguistics, Literature, 17.
- Jaya, Petaling. (2019, January 16).** Malaysia to revise textbooks after outrage over gender-biased content. The Straits Times. Retrieved from <https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/malaysia-to-revise-textbook-after-outrage-over-gender-biased-content>
- Lee, J. F., & Collins, P. (2008).** Gender voices in Hong Kong English textbooks—Some past and current practices. *Sex Roles*, 59(1-2), 127-137
- Lindsey, Linda. L. (1994).** Gender roles: A sociological perspective. Prentice Hall.
- Matsui, Yayori. (1999).** Women in the new Asia: From pain to power. ZED Books.
- Ochs, E., & Schieffelin, B. B. (2011).** The theory of language socialization. *The handbook of language socialization*, 71(1).
- Pattalung, P. N. (2008).** An analysis of sexist language in ESL textbooks by Thai authors used in Thailand. University of North Texas.

- Pauwels, A., & Winter, J. (2004).** Gender-inclusive language reform in educational writing in Singapore and the Philippines: A corpus-based study. *Asian Englishes*, 7(1), 4-20.
- Philippine Statistics Authority. (2019).** Q & A: Magna Carta of women (republic act no. 9710). Retrieved from <https://psa.gov.ph/content/q-magna-carta-women-republic-act-no-9710>
- Philippine Commission on Women. (2014).** Women's EDGE plan. Retrieved from https://pcw.gov.ph/sites/default/files/documents/resources/womens_edge_plan.pdf
- Riley, K. C. (2012).** Language socialization and language ideologies. In A. Duranti, E. Ochs, & B. B. Schieffelin (Eds.), *The handbook of language socialization* (pp. 493–514). Malden: Wiley-Blackwell.
- Sapir, E. (1949).** *The selected writings of Edward Sapir in language, culture and personality*. D. Mandelbaum, Ed. Berkeley: University of California Press.
- Schieffelin, B. B., & Ochs, E. (Eds.). (1986).** *Language socialization across cultures* (No. 3). Cambridge University Press.
- Smyth, E. (2007).** Gender and education. In *International studies in educational inequality, theory and policy* (pp. 135-153). Springer, Dordrecht.

Swann, J. (2003). 27 Schooled language: Language and gender in educational settings.

The handbook of language and gender, 624.

UNESCO-IBE. (2009). Vietnam-textbook review from gender perspective. Retrieved from

<http://www.ibe.unesco.org/fr/node/9791>

UNESCO-IBE and MoET. (2010). Teacher training modules. Retrieved from

http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/News/2010/DoSon_workshop_2010_SummaryReport.pdf

UNESCO. (2015). World education forum 2015- Final report. Retrieved from

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000243724>

UNESCO. (2015). Education for all 2015 national review report: Malaysia.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000229719>

Vu, P. A. (2008). Gender stereotypes in story textbooks for primary school students in Vietnam

(Master's thesis, University of Oslo).

ASEAN Representatives

บรูไนดารุสซาลาม

Dato Junaidi Abd Rahman

กัมพูชา

Mr. Vongvirak Sao

Ms. Puth Nessay

อินโดนีเซีย

Mrs. Indah Okitasari

Ms. Chusna Amalia

ลาว

Mrs. Bouaphanh Rattthida

มาเลเซีย

Ms. Tan Huey Ning

Y.M. Raja Kamariah Binti Raja Abdul Rahman

เมียนมา

Ms. Naw Tha Wah

Ms. Khin Yone

ฟิลิปปินส์

Mr. Macario T. Jusayan, EdD.

Ms. April Mae Anne L. Mariano, RSW

สิงคโปร์

Mr. Lewise WONG Shin Young

Mr. KOH Choon Hui

ไทย

นางสาวสิริวรรณ เย็นตั้ง

พันจ่าเอก แดงรัตน์ชัย คงสม

นางกชกร คัตตพันธ์ อาสีพี เกร์

เวียดนาม

Ms. Chu Thi Huyen Yen

สำนักงานเลขาธิการอาเซียน

Ms. Natalia Sagita Desina

Mr. Rasyid Ismail Thayeb Mohammad

คณะทำงาน

ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จุรี วิจิตรวาทการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรวรรณ ภัคดีบุตร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศกานดา จตุรงค์โชค
4. ศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์
5. ดร.ศุภธนา วิจิตรานนท์
6. รองศาสตราจารย์ ดร.เดือนเพ็ญ ธีรวรรณวิวัฒน์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.พาชิตชนัด ศิริพานิช
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทชชยา วนนะบวรเดชน์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิชา เป้าอารีย์
10. ดร.กนกกาญจน์ อนุแก่นทราย
11. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐฐา วินิจนัยภาค
12. รองศาสตราจารย์ ดร.จันทรานุช มหากาญจนะ
13. ดร.สมชาติ วิศิษฐชัยชาล
14. นางสาวรงค์ เปรมปรีดี
15. นางภมรรัตน์ ต้นสงวนวงษ์
16. Ms.Asmita Khadka
17. นางอังคณา อัครสกุลไกร
18. นายคณิศร ทับทิม
19. นายรัตน์ชัย นาคปานเสื่อ
20. นายศักรินทร์ เสาร์พูน
21. นางรัชณี มณีโรจน์
22. นางสาวสตพร มุทาพร
23. นางสาวแก้วตา เขือกเย็น
24. นางดาราวัลย์ ม่วงน้อย
25. นางสาวเจนจิรา ธรรมสุจริต
26. นายกมล ธรรมยศ

เจ้าของโครงการ

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

นายเลิศปัญญา บูรณบัณฑิต
อธิบดี

นางสาววิจิตา รชตะนันท์กุล
รองอธิบดี

นางสาวสิริวรรณ เย็นตั้ง
ผู้อำนวยการกองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ

